

Meerjarenbegroting 2019-2022



Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE Lelystad
telefoon: (0320) 274 911
waterschap@zuiderzeeland.nl
www.zuiderzeeland.nl



Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Leeswijzer programmabegroting	6
1. Programma Algemeen	9
1.1. Wat willen we bereiken?	9
1.2. Wat gaan we daarvoor doen?	10
1.3. Wat mag het kosten?	18
2. Programma Waterveiligheid	21
2.1. Wat willen we bereiken?	21
2.2. Wat gaan we daarvoor doen?	21
2.3. Wat mag het kosten?	25
3. Programma Voldoende Water	27
3.1. Wat willen we bereiken?	27
3.2. Wat gaan we daarvoor doen?	28
3.3. Wat mag het kosten?	31
4. Programma Schoon Water	33
4.1. Wat willen we bereiken?	33
4.2. Wat gaan we daarvoor doen?	34
4.3. Wat mag het kosten?	40
5. Dekkingsmiddelen per taak en post onvoorzien	42
6. Verplichte paragrafen	45
6.1. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	45
6.2. Uitgangspunten en normen	45
6.3. Incidentele baten en lasten	46
6.4. Kostentoerekening	46
6.5. Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves	47
6.6. Waterschapsbelastingen	48
6.7. Weerstandvermogen	53
6.8. Financiering	54
6.9. Verbonden partijen	56
6.10. EMU-saldo	57
7. Exploitatiebegroting naar kostensoort	60
8. Exploitatiebegroting naar BBP beleidsveld	61
9. Exploitatiebegroting naar kostendrager	62

INLEIDING



Van oud naar nieuw...

Vier jaren geleden startte dit bestuur met het bestuursprogramma: 'Duurzaam verbonden; bekend en vertrouwd'. Terugkijkend zijn veel doelstellingen uit dit bestuursprogramma opgepakt en afgerond. Het waterschap is meer betrokken en zichtbaar, staat dichterbij zijn inwoners en partners en is duurzamer geworden. Een mooie basis voor een volgend bestuur, welke in maart 2019 gekozen wordt bij de Waterschapsverkiezingen.

Dat neemt niet weg dat er ook voor de komende jaren heel wat werk te doen is. De primaire keringen moeten worden beoordeeld op basis van de nieuwe normen en vervolgens zullen grote delen moeten worden versterkt, zodat ze ook op lange termijn voldoende bescherming blijven bieden. Vanuit de duurzaamheidsdoelstellingen werkt het waterschap de komende tijd samen met Windpark Hanze aan de realisatie van een windpark. Hiermee kan het waterschap al in 2023 volledige energieneutraliteit bereiken. Om naast energieneutraal op langere termijn ook 100% circulair te zijn, gaat het waterschap verder op zoek naar mogelijkheden voor grondstofherwinning en nuttig hergebruik van reststoffen.

Een derde belangrijk thema in de komende planperiode is de klimaatadaptatie. Het klimaat verandert en dat heeft invloed op ons beheergebied. Regenbuien zijn heftiger en komen in bepaalde periodes vaker voor. Ook de periodes van droogte zijn langer en droger dan in het verleden. Het waterschap heeft de droogteperiode in 2018 goed doorstaan. Tegelijkertijd heeft deze droogteperiode wel nieuwe aandachtspunten blootgelegd, waar het waterschap mee aan de slag gaat. In het stedelijk gebied is de inzet van het waterschap gericht op klimaatbestendigheid, zodat het watersysteem daar beter voorbereid is op de effecten van klimaatverandering. Dit wordt samen met gemeenten opgepakt, waarbij ook gekeken wordt naar kansen om het waterbewustzijn onder inwoners te vergroten.

In de komende jaren krijgt het waterschap te maken met omvangrijke opgaven. Denk aan de waterveiligheidsopgave, de opgave op het gebied van waterkwaliteit, maar ook kan het waterschap te maken krijgen met een aanzienlijke vervangingsopgave van bestaande installaties. Een helder inzicht in de omvang en effecten van deze opgave is belangrijk om ook tijdig de juiste financiële beslissingen te kunnen nemen en de lijn van een stabiele, gelijkmatige lastenontwikkeling te kunnen voortzetten. In de komende planperiode wordt gewerkt aan het verkrijgen van het juiste inzicht en (indien noodzakelijk) de aanpassingen van het financiële beleid.

In de komende tijd groeit het waterschap naar een nieuw lastenniveau, passend bij de toekomstige opgaven. Het waterschap blijft scherp op mogelijkheden om kosten te besparen, zodat tariefstijgingen zo laag mogelijk blijven.

Missie en visie

Waterschap Zuiderzeeland zorgt voor veiligheid, voldoende en schoon water in zijn beheergebied. Dit kunnen we niet alleen en daarom zijn we gericht op samenwerking. Kernwoorden daarbij zijn innovatie, empathie, maatschappelijk verantwoord, kostenbewust en doelmatig. Betrokken, professionele medewerkers en bestuurders vormen de basis van het waterschap.

Waterschap Zuiderzeeland is een maatschappelijke organisatie die dicht bij de burger staat. Anders dan gemeenten en provincies is het waterschap een functionele democratie: het heeft een afgebakende taak, namelijk het kwantitatieve en kwalitatieve waterbeheer in de provincie Flevoland en delen van de provincies Friesland en Overijssel. Inwoners van het beheergebied weten dat Waterschap Zuiderzeeland zorg draagt voor hun bescherming tegen water(overlast). Maar Waterschap Zuiderzeeland is ook verantwoordelijk voor voldoende water. Water dat bovendien van goede kwaliteit moet zijn.

Waterschap Zuiderzeeland beschikt over voldoende kennis en ervaring om de hiervoor benodigde werkzaamheden op een professionele wijze te verrichten. Uitgangspunt daarbij is dat de werkzaamheden worden uitgevoerd tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Het waterschap zoekt daarbij naar oplossingen met de hoogste maatschappelijke waarde. Waterschap Zuiderzeeland is doorlopend op zoek naar mogelijkheden om de werkzaamheden zo effectief mogelijk uit te voeren. Innovaties spelen daarbij een belangrijke rol. Zuiderzeeland wil vooroplopen als het gaat om het zoeken naar andere, goedkopere, milieuvriendelijkere of efficiëntere maatregelen om het waterbeheer naar een hoger peil te tillen.

Het waterschap beheert een uniek en relatief jong gebied dat een grote ontwikkeldynamiek met zich meebrengt. Dit stelt het waterschap voor de uitdaging om evenwicht te vinden tussen het mede mogelijk maken van ontwikkelingen en ervoor te waken dat het systeem efficiënt te beheren blijft. Waterbeheer vraagt om meer dan kennis van keringen en peilen. Het vraagt om doorlopend anticiperen, om het bewust durven nemen van risico's en deze te beheersen, om standpunten te durven innemen, om op het oog minder logische keuzes te maken, om te durven investeren, om maatschappelijke verantwoordelijkheid te tonen, om nee te durven zeggen.

Waterschap Zuiderzeeland is zich bewust van de ontwikkelingen die op het waterschap afkomen en speelt daar op een professionele manier op in. Klimaatverandering, zee- en meerspiegelstijging en ruimtelijke ontwikkelingen krijgen de volle aandacht. Door in het beleid daarop te anticiperen, laat Waterschap Zuiderzeeland ook voor de lange termijn zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid zien. Binnen de mogelijkheden wordt doorlopend gezocht naar vernieuwende, creatieve en kosteneffectieve oplossingen. Daarbij worden ook oplossingen gezocht buiten de bestaande kaders.

Verantwoordelijk voor het waterbeheer ben je niet alleen, dat ben je in nauwe samenwerking met je partners binnen en buiten je beheergebied. Daarbij respecteert je elkaars belangen. Om dat goed te kunnen doen, is het noodzakelijk dat je je partners kent, dat je weet wat ze bezighoudt, dat je hun wensen en behoeften kent en dat je weet wat er speelt. Wederzijds respect vormt de basis voor een goede samenwerking. Waterschap Zuiderzeeland staat midden in de maatschappij, is zich bewust van zijn omgeving en heeft oog voor zijn omgeving en de dynamiek die het beheergebied eigen is. Het waterschap werkt doelgericht samen en laat zien dé instantie te zijn op het gebied van goed en effectief waterbeheer. Het belang van water staat voorop in het handelen van Waterschap Zuiderzeeland.

Leeswijzer programmabegroting

Indeling programma's

Sinds 2009 heeft Waterschap Zuiderzeeland een programmabegroting zoals de Waterschapswet voorschrijft. In deze meerjarenbegroting zijn vier programma's opgenomen:

1. Algemeen
2. Waterveiligheid
3. Voldoende Water
4. Schoon Water

De inhoud van de programma's is gebaseerd op het strategische beleid uit het Waterbeheerplan 3 (WBP3), het bestuursprogramma 'Duurzaam verbonden; bekend en vertrouwd' en de diverse beleidsplannen die de Algemene Vergadering heeft vastgesteld. De programmabegroting geeft hiermee een overzicht van het actuele beleid. Op basis van dit overzicht maakt de Algemene Vergadering in deze begroting een integrale afweging van doelen, beleid en middeleninzet. De programmabegroting is de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen voor de komende vier jaar. De eerste jaarschijf uit de meerjarenbegroting is de jaarbegroting 2019.

Opzet programma's

De programma's hebben een vaste opzet. Het eerste deel van het programma gaat in op de vraag: Wat willen we bereiken? In dit onderdeel worden de doelstellingen beschreven. Het tweede deel – Wat gaan we daarvoor doen? - bespreekt de ontwikkelingen die voor het realiseren van de doelstellingen van belang zijn, bijvoorbeeld nieuw beleid of een beleidsintensivering. Het derde deel - Wat mag het kosten? - geeft de netto lasten van het programma weer.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Per programma worden de betreffende netto lasten aangegeven. Deze programmalasten worden bekostigd uit de algemene dekkingsmiddelen, waarvan de watersysteemheffing en zuiveringsheffing de belangrijkste zijn. De algemene dekkingsmiddelen worden in het overzicht algemene dekkingsmiddelen gegeven.

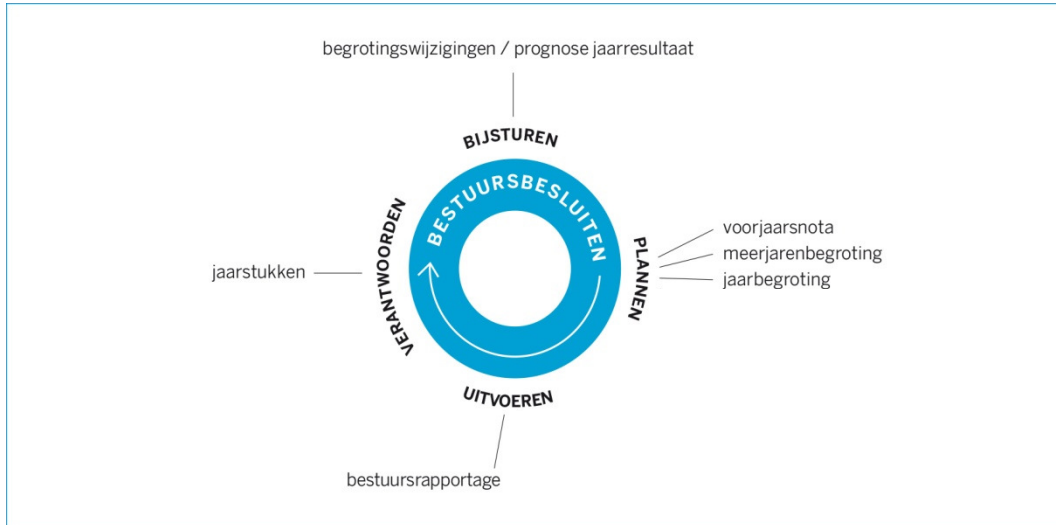
Paragrafen

Vanaf 2009 schrijft de wetgeving een twaalfstal paragrafen als verplicht voor. Deze paragrafen zijn in deze begroting opgenomen, waar de paragraaf bedrijfsvoering ondergebracht is in programma Algemeen en de paragraaf topinkomens in de jaarrekening terugkomt. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de programma's. De paragrafen zijn onder een apart kopje in deze programmabegroting opgenomen.

Bestuurlijke planning en control

De sturing binnen Waterschap Zuiderzeeland wordt ondersteund door een planning en control (P&C) cyclus. Het waterschap hanteert daarvoor een bestuurlijk planning en controlmodel. Dit betekent dat de sturing is georiënteerd op het realiseren van effecten in het beheergebied. Hiermee hangt samen dat de sturing niet primair financieel van aard is, maar juist op inhoud en kwaliteit focust. Dit vereist dat het bestuur de relatie effect-doel-middel constant in beeld heeft. Waarom willen we dit en waarom willen we niet iets anders? Wat bereiken we hiermee? Prioriteiten kunnen in dit licht worden gesteld. De antwoorden op deze vragen worden in bestuursbesluiten aan het bestuur voorgelegd. De bestuursbesluiten zijn richtinggevend voor de uitvoering van het beleid. Daarnaast is binnen de P&C-cyclus een aantal instrumenten gedefinieerd die op vaste momenten over diverse onderwerpen inzicht geven en aanleiding kunnen zijn voor bijsturing. In onderstaande figuur is schematisch de bestuurlijke planning en controlcyclus weergegeven met de bijbehorende P&C-instrumenten.

PLANNING EN CONTROLCYCLUS WATERSCHAP ZUIDERZEELAND



PLANNING EN CONTROL INSTRUMENTEN IN RELATIE TOT HET BEGROTINGSPROCES:

Instrument	Rol bestuur
Bestuursprogramma / collegeprogramma	Prioriteren en accenten zetten voor bestuursperiode
Bestuursbesluiten	Sturen en kaders stellen
Voorjaarsnota	Kaders stellen voor de komende meerjarenbegroting
Meerjarenbegroting	Integrale afweging van de doelen en inzet van het waterschap voor de komende periode maken en basis voor uitvoering vaststellen
Jaarbegroting	Vaststellen van de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen en het reguliere beheer in het begrotingsjaar (toetsingskader voor de AV)

DE PROGRAMMA'S



1. Programma Algemeen



1.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Het programma Algemeen omvat de doelen en activiteiten die ten dienste staan aan en essentieel zijn voor een goede uitvoering van de primaire taken van het waterschap, maar niet vallen onder een van de programma's Waterveiligheid, Voldoende Water of Schoon Water. Het gaat dan onder andere om onderwerpen als bestuur en communicatie, vergunningverlening, calamiteitenzorg, planvorming, belastinginning en ondersteunende diensten. Doordat het waterschap zijn taakuitvoering steeds meer vanuit een integrale blik benadert, omvat het programma Algemeen in toenemende mate ook grote gebieds- en organisatiebrede projecten en activiteiten. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan de realisatie van de verduurzamingsdoelstellingen van het waterschap en de advisering bij de ontwikkeling van Oosterwold. Het programma Algemeen is ingedeeld in een viertal subprogramma's:

Functionele overheid

Als dienstverlenende en meedenkende partner die de belangen van het water behartigt, gaat het waterschap weloverwogen om met maatschappelijke belangen en de belangen van derden. Het bestuur van het waterschap handelt open en transparant en staat in verbinding met de samenleving. Waterschap Zuiderzeeland stelt de relatie met inwoners en bedrijven in zijn gebied centraal en geeft hier verder betekenis en invulling aan.

Omgeving & organisatie

Waterschap Zuiderzeeland is een flexibele organisatie, die zich actief beweegt in de veranderende omgeving. Het waterschap gaat actief aan de slag met het leggen van nieuwe verbindingen en het versterken van relaties. De omgeving ziet het waterschap als een inspirerende partner, waarmee men graag wil samenwerken. Het waterschap heeft oog voor de belangen van de omgeving en draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Het waterschap biedt ruimte voor het genereren van ideeën en het stimuleert toepassingsgerichte innovatie die leidt tot meer efficiency, kwaliteit en duurzaamheid.

Water en Ruimte

Waterschap Zuiderzeeland streeft naar een toekomstbestendige ruimtelijke inrichting van zijn beheergebied.

Bedrijfsvoering

Waterschap Zuiderzeeland zorgt voor een optimale inzet van mensen en middelen om de gestelde doelen te realiseren. Het waterschap streeft naar het behouden van zijn financieel gezonde positie. Dit doet het waterschap vanuit een transparant en maatschappelijk aanvaardbaar financieel beleid. Het waterschap, als moderne werkgever, investeert in zijn medewerkers zodat hun talent optimaal benut wordt.

Doelstellingen

Functionele overheid

- Het waterschap gaat weloverwogen om met maatschappelijke belangen.
- Het waterschap is een excellente dienstverlener.
- Het waterschap is een open, transparante en betrouwbare overheidsorganisatie.
- Het waterschap is voorbereid op calamiteiten bij waterkeringen.
- Het waterschap treedt in zijn rol van vergunningverlener en toezichthouder op als regisseur en meedenker.
- Waterschap Zuiderzeeland is voorbereid op situaties met (dreigende) wateroverlast.

Omgeving en organisatie

- Het waterschap is een herkenbare en betrokken partner in de samenleving en creëert maatschappelijke meerwaarde.
- Het waterschap stimuleert duurzame ontwikkeling en handelt innovatief en ondernemend.
- Het waterschap werkt aan vergroting van het waterbewustzijn.

Water en Ruimte

- Water wordt vroegtijdig en integraal meegenomen in ruimtelijke planprocessen.

Bedrijfsvoering

- Het waterschap ontsluit zijn kennis en informatie op een veilige, toegankelijke en transparante manier.
- Het waterschap streeft naar een maatschappelijk verantwoord evenwicht tussen ambitie en lastenniveau op lange termijn.
- Zuiderzeeland is een gezonde moderne (overheids)organisatie met betrokken, vakbekwame medewerkers.
- Zuiderzeeland staat bekend als interessante werkgever bij potentiële werknemers.

1.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

1.2.1 Functionele overheid

Waterschapsverkiezingen 2019

De waterschapsverkiezingen worden gelijktijdig met de verkiezing van de leden van Provinciale Staten gehouden op 20 maart 2019. De gemeenten zorgen voor de daadwerkelijke uitvoering van de verkiezingen via stemlokalen en controle. Het waterschap is verantwoordelijk voor de registratie van de lijsten van de belangengroepen, de kandidaatstellingsprocedure en het vaststellen van de verkiezingsuitslag. In 2019 wordt in drie sporen gewerkt aan de verkiezingen. Dit zijn 'rechtmatige verkiezingen', 'bekendheid verkiezingen' en als derde spoor 'programma voor de kandidaatstelling en het inwerkprogramma'. Voor de communicatie wordt aangesloten bij de campagne van de Unie van Waterschappen waarbij de verbondenheid van alle Nederlanders met water centraal staat.

Implementatie Omgevingswet

In 2021 treedt de nieuwe Omgevingswet in werking. Deze wet beoogt een overheid te creëren met één gezicht. Op het gebied van regelgeving wordt het uitgangspunt dat iets mag, tenzij het niet mag. Om dit te bereiken, wordt het aantal regels gereduceerd en worden uitgangspunten herzien. Om de opgaven vanuit de Omgevingswet te ondersteunen, is een vergaande ICT-operatie nodig. Met de komst van de nieuwe Omgevingswet krijgen inwoners een grotere participerende rol. De uitdagingen zijn groot, maar de implementatie biedt ook kansen om onze waterbelangen proactief onder de aandacht te brengen bij inwoners, bedrijven en medeoverheden.

In 2018 is er vanuit het programma Implementatie Omgevingswet een analyse uitgevoerd rond de verschillende grote sporen binnen het waterschap, zoals digitalisering, excellente dienstverlening, bestuursprogramma en het verandertraject ZZL2045. Dit resulteert in een overzicht van waar we op koers liggen met betrekking tot de implementatie van de Omgevingswet en waarvoor (extra) aandacht en inzet van middelen nodig zijn. De resultaten van de analyse worden gebruikt om de benodigde inzet te bepalen in de komende jaren.

In het kader van de nieuwe Omgevingswet is de ontwikkeling van Oosterwold interessant omdat in dit gebied al op een andere manier wordt gewerkt. Vanuit het nationale programma 'Aan de slag met de Omgevingswet' wordt ondersteuning geleverd om samen met de gemeente Almere het proces van vergunningverlening in Oosterwold door te ontwikkelen binnen het gedachtegoed van de Omgevingswet. Ook met de gemeente Dronten is een pilot gestart om het proces van vergunningverlening te stroomlijnen binnen de kaders van de nieuwe Omgevingswet.

In het kader van de Omgevingswet moet het waterschap in 2021 een Waterschapverordening opstellen. De uitdaging hierbij is om de regels en instrumenten (zoals de legger) zo op te stellen / te actualiseren dat ze makkelijk toegankelijk en toepasbaar zijn in het digitale stelsel. De resultaten van de pilots worden gebruikt als input bij het opstellen van de uit de Omgevingswet voortvloeiende Waterschapsverordening in 2021.

Samenwerking en verbetering Vergunningverlening, toezicht en handhaving

Bij de taakuitvoering op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) is een goede samenwerking en afstemming met collega-overheden van groot belang. Dit wordt nog eens bevestigd door de komst van de Omgevingswet. De afgelopen jaren is er veel aandacht geweest voor de samenwerking met collega-waterbeheerders. In de komende periode zal extra aandacht zijn voor de samenwerking met de omgevingsdienst en de gemeenten, die voor een groot deel het beleid bepalen op het gebied van de indirecte lozingen.

Verder wordt het komend jaar gewerkt aan uitbreiding en verbetering van indicatoren voor VTH. Dit met als doel om beter inzicht te krijgen in de effectiviteit van de vergunningverlening en het toezicht.

In de Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving ligt vast dat overheden met toezichthoudende taken moeten voldoen aan kwaliteitscriteria voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Door de aantrekkende economie is er een toename te zien in het aantal vergunningaanvragen. Ook neemt de complexiteit van vergunningaanvragen toe. In 2018 is geconstateerd, dat er bijsturing nodig is om te kunnen voldoen aan de kwaliteitscriteria voor vergunningverlening, toezicht en handhaving, vooral als het gaat om de tijdigheid van beslissen. In 2019 wordt een voorstel opgesteld met oplossingen hoe hiermee om te gaan.

Maatregelen Regelgeving, vergunningverlening en handhaving:

- 1 Het waterschap gaat in de periode tot 2019 zijn vergunningverleningsproces op een makkelijke manier toegankelijk maken voor inwoners en bedrijven.
- 2 In de periode tot aan de inwerkingtreding starten pilots om te leren werken met de Omgevingswet.
- 3 Het waterschap gaat uiterlijk in 2019 volledig voldoen aan de kwaliteitscriteria Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) Waterbeheer.

Calamiteitszorg: Borgen van verandering

2019 is gericht op het borgen van twee belangrijke wijzigingen die in 2018 zijn ingevoerd; het netcentrisch werken en de deelname aan het Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden-Nederland (PCWMN). Daarnaast vindt in 2020 een grootschalige praktijkoefening plaats rond het thema water en evacuatie.

Het netcentrisch werken realiseert snel een gezamenlijk beeld bij calamiteiten, waarbij de focus op hiërarchische informatiedeling wordt losgelaten. Bij het intern oefenen met deze werkwijze wordt in 2019 de focus gelegd op de samenwerking met de partners zoals Rijkswaterstaat, Veiligheidsregio en andere waterschappen.

Het PCWMN biedt schaalvoordelen bij gezamenlijke trainings- en oefenactiviteiten. Ook kunnen deelnemende waterschappen elkaar waar nodig waarnemen en vervangen. Eind 2018 / begin 2019 is duidelijk geworden welke rollen, binnen de calamiteitenorganisaties, door de zeven PCWMN-waterschappen gebruikt moeten worden. De aanpassingen van de (inhoud van de) rollen en de implementatie door opleidingen, trainen en oefenen volgen in 2019.

1.2.2 Omgeving en organisatie

Duurzaamheid, innovatie & energie

Waterschap Zuiderzeeland ligt op koers om in 2023 energieneutraal en zelfvoorzienend te worden. Dit is een belangrijke mijlpaal, maar er zijn nog meer duurzaamheidsonderwerpen met doelstellingen waaraan wij ons gecommitteerd hebben. De komende periode wordt daarom een integrale duurzaamheidsaanpak uitgewerkt. We focussen ons allereerst op onze eigen taakuitvoering. Daarnaast kunnen we onze assets (eigendommen) beschikbaar stellen om mee te werken aan energieneutraliteit en circulariteit in ons beheergebied. In dit kader worden de duurzaamheidsonderwerpen energie (Masterplan Duurzame Energie), grondstoffenwinning, duurzaam inkopen en duurzame mobiliteit gebundeld.

Energie

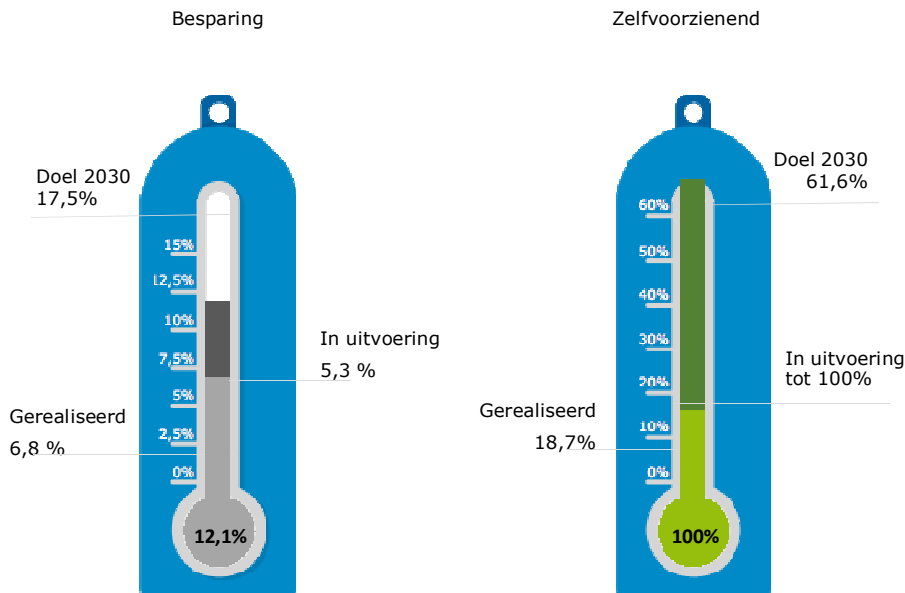
In de periode 2019 – 2022 gaat de ontwikkeling en realisatie van de energieprojecten door. In 2019 wordt een start gemaakt met de verduurzaming van gemaal Vissering. Er wordt begonnen met het integrale ontwerp van Torwash, waarvan de pilot loopt op AWZI Almere. Eén van de doelstellingen van dit project is het winnen van energie en grondstoffen zodat het afvalwaterzuiveringsproces verduurzaamd wordt. De laatste stap naar een energieneutraal Waterschapshuis wordt gemaakt door middel van zon op eigen daken. Nu de samenwerking met Windpark Hanze is vastgelegd en de gezamenlijke BV (Windpark Hanze BV) is opgericht, wordt 2019 het jaar waarin de vergunningen en subsidies worden aangevraagd. De werkzaamheden met betrekking tot de ontwikkeling van het windpark worden uitgevoerd door Windpark Hanze BV. Naar verwachting is 2023 het jaar dat het windpark gaat draaien. In 2019 wordt de energie-inkoopstrategie van het waterschap verder ontwikkeld. Hierbij worden de uitkomsten van de pilot Slim Malen betrokken en de uitwerking van de synergievoordelen van Windpark Hanze. Al deze ontwikkelingen samen zorgen ervoor dat ons waterschap naar verwachting in 2023 energieneutraal en zelfvoorzienend is. Onze bijdrage aan de energietransitie stopt dan niet. We onderzoeken onder andere of het beschikbaar stellen van onze assets aan derden een mogelijkheid is en wat hiervoor de beste werkwijze is.

In het Masterplan Duurzame Energie is een maatregelenpakket opgenomen ter grootte van € 22,1 miljoen in de periode tot 2020. Hiervan was € 9,9 miljoen bestemd voor bestaande maatregelen en € 12,2 miljoen voor nieuwe maatregelen. Deze nieuwe maatregelen betroffen met name zonprojecten, die tot op heden deels gerealiseerd of in ontwikkeling zijn. Met de deelname in Windpark Hanze heeft het waterschap de kans om de energiedoelstellingen veel sneller te realiseren dan gepland. Bij de deelname aan het windpark heeft de AV besloten om de maatregelen uit het Masterplan Duurzame Energie, voor zover nog niet gestart, niet weg te strepen totdat duidelijk is dat de realisatie van het windpark definitief is. De maatregelen (ter grootte van € 8,5 miljoen) inclusief bijbehorende besparingen zijn nu opgenomen aan het eind van de planperiode van deze Meerjarenbegroting.

De ontwikkelkosten van het aansturingmodel Slim Malen en het onderzoek naar het beschikbaar stellen van de assets voor de energietransitie worden gefinancierd uit de bestemmingsreserve duurzame energie.

In onderstaande figuur is weergegeven wat de verwachte realisatie eind 2019 zal zijn op het gebied van energiebesparing en het zelf opwekken van energie. De verwachting is dat eind 2019 een zelfvoorzienendheid bereikt wordt van 18,7%. Met de realisatie van het windpark kan in 2023 volledige energieneutraliteit bereikt worden.

Prognose eind 2019



Grondstoffenwinning

De duurzaamheidsaanpak van Zuiderzeeland beperkt zich niet alleen tot het onderwerp energie. In transitie naar een duurzaam waterschap speelt ook circulariteit een grote rol. Grondstofwinning is hier onlosmakelijk mee verbonden. Landelijk is afgesproken om in 2050 100% circulair te zijn. De waterschappen hebben zich hieraan gecommitteerd. In de tussen waterschappen en het Rijk afgesloten Green Deal is dit voor het afvalwater geconcretiseerd met de doelstelling om in 2050 het afvalwater voor 100% om te zetten in nuttige producten.

Integraal duurzaamheidstraject

Tot op heden heeft de nadruk meer op het onderwerp energie gelegen. In 2019 wordt een integraal duurzaamheidstraject uitgewerkt om voor de komende jaren doelen en prioritering op elkaar af te stemmen. De grote opgave op het gebied van circulariteit en grondstoffenwinning (uitwerking Ontwikkelagenda Grondstoffen) krijgen hierin een plek, evenals andere duurzaamheidsonderwerpen zoals maatschappelijk verantwoord inkopen.

Ondertussen worden kansrijke ontwikkelingen als Torwash of toepassingen van biomassa verder uitgewerkt. Er zijn in deze meerjarenbegroting nog geen aanvullende budgetten opgenomen die gekoppeld zijn aan grondstofwinning.

Op het gebied van mobiliteit is in 2019 in het bijzonder aandacht voor bewustwording en stimulering van medewerkers om o.a. het woon-werkverkeer te verduurzamen. Ook worden mogelijkheden benut om het wagenpark verder te verduurzamen.

Maatregelen Duurzaamheid Innovatie & Energie:

- 1 Het waterschap geeft uitvoering aan het innovatieprogramma.

Oosterwold

In 2018 hebben de gemeenten Zeewolde en Almere, de provincie Flevoland en het waterschap de Samenwerkingsovereenkomst Water (SOK Water) ondertekend met daarin een gezamenlijk onderzoeks- / uitvoeringsprogramma. Het belangrijkste doel van dit uitvoeringsprogramma is om goed inzicht te krijgen in de benodigde maatregelen voor het verkrijgen en behouden van een robuust en schoon watersysteem in Oosterwold op de korte en lange termijn. De besluitvorming over de te nemen maatregelen is voorzien in 2019.

In de samenwerkingsovereenkomst ligt ook vast dat er een analyse gemaakt wordt van de meer- en minderkosten die betrokken partijen maken voor de organische ontwikkeling van Oosterwold en afspraken te maken over de verdeling van de kosten. De doelstelling van het waterschap hierbij is om de aanzienlijke extra kosten die het waterschap maakt voor Oosterwold vergoed te krijgen. Ook wordt onderzocht in hoeverre extra kosten deels gedekt kunnen worden met aanpassing van de legestarieven voor vergunningen.

'Blue Deal' tussen het Rijk en Dutch Water Authorities

De Blue Deal is een overeenkomst tussen het Rijk en Dutch Water Authorities (DWA), waarbij het Rijk internationale partnerschappen van DWA langjarig financiert.

In 2019 is onze inzet gericht op het opzetten van een Blue Deal-programma voor het Awash stroomgebied (Ethiopië) en op het bijdragen aan de opzet van een partnerschap met CVC in Colombia (onder regie van Waterschap De Dommel). Als deze partnerschapprogramma's worden goedgekeurd, start in 2019 de uitvoering. Voor Indonesië wordt de komende jaren het lopende subsidieproject afgerond voordat het waterschap zich gaat oriënteren op een Blue Deal-partnerschap.

Voor Ethiopië ligt de komende jaren meer nadruk op samenwerking tussen organisaties in de watersector op federaal en regionaal niveau, rechtvaardige waterverdeling en waterbeschikbaarheid, implementatie van het stroomgebiedbeheerplan, financiering van het waterbeheer en mogelijk ondersteuning bij de waterzuiveringstaak.

In Indonesië ondersteunen we een aantal lokale gemeenten bij de uitvoering van verschillende onderdelen van hun Master Plan op Sanitatie. In Colombia werken we samen aan het onderwerp duurzaam dijkbeheer na dijkversterking.

Maatregelen Internationale samenwerking:

- 1 Het waterschap draagt actief bij aan de VN Sustainable Development Goal voor water, vooral op het vlak van integraal waterbeheer, good governance en sanitatie.
- 2 Het waterschap wil zich in de komende planperiode via de Dutch Water Authorities zowel in binnen- als buitenland nadrukkelijker positioneren op het gebied van internationale samenwerking.

Communicatie: effectief en digitaal

Communicatie speelt een cruciale rol voor het waterschap bij de ambitie om de verbinding met de samenleving te versterken. In 2017 is de communicatiestrategie vastgesteld, met de focus op de ontwikkeling naar een communicatief bewust en vaardig waterschap. Communicatieactiviteiten vloeien voort uit deze strategie. In 2019 ligt de focus daarnaast op effectiviteit. Dit betekent dat meer ingezet wordt op projectcommunicatie in plaats van beleidscommunicatie. Zo wordt beter aangesloten bij wat de samenleving het waterschap ziet doen in het beheergebied. Ook gaat het waterschap nog meer digitaal en in beeld communiceren en worden minder advertenties geplaatst in geschreven media.

In 2019 vinden de verkiezingen voor het waterschap plaats. In de aanloop daarnaartoe richt de communicatiecampagne zich op bewustwording bij de inwoners dat zij invloed kunnen uitoefenen via het democratisch gekozen bestuur. Verder is het educatiebeleid met name gericht op het voortgezet onderwijs, het middelbaar en hoger beroepsonderwijs, maar ook op het combineren van educatie met voorbeeldprojecten, bijvoorbeeld op het gebied van klimaatadaptatie.

Maatregelen Communicatie:

- 1 Het waterschap geeft uitvoering aan de communicatiestrategie.

1.2.3 Water en Ruimte

Tijdig signaleren van en inspelen op ruimtelijke initiatieven

De economische groei leidt tot een forse toename van het aantal ruimtelijke ontwikkelingen. Het waterschap streeft ernaar om reeds in het voortraject aangesloten te zijn om water en ruimtelijke ontwikkelingen met elkaar te verbinden. Bij diverse grote gebiedsontwikkelingen zoals Almere Oosterwold, Almere Duin, Luchthaven Lelystad en Nieuwe Natuur Schokland is het waterschap intensief betrokken om te adviseren over hoe de onderwerpen waterveiligheid, waterkwaliteit en/of watersysteem meegenomen kunnen worden in de gebiedsontwikkeling. Het waterschap wordt hierin steeds meer gezien door medeoverheden en initiatiefnemers. Vanwege het toenemende aantal ruimtelijke ontwikkelingen en de beschikbare capaciteit binnen het waterschap worden in het komende jaar bewust keuzes gemaakt over de mate waarin het waterschap betrokken is bij een ruimtelijke ontwikkeling. Bij deze afweging wordt onder andere gekeken naar de mogelijke impact op het totale waterbeheer en de kansen om een initiatief van derden te verbinden met een eigen opgave.

Evaluatie beleidsinstrumenten water en ruimte

Naast de wettelijke watertoets, zet het waterschap verschillende instrumenten in bij ruimtelijke initiatieven: het Waterkader, boekje De Uitbeiding, het afwegingskader initiatieven derden en de praatplaat. In 2019 wordt op basis van een evaluatie gekeken naar een verdere vormgeving van deze instrumenten.

Gezamenlijk werken aan Klimaatadaptatie

Als gevolg van klimaatverandering nemen risico's op schade door o.a. droogte en wateroverlast toe. Om de gevolgen van klimaatverandering te beperken is in 2017 het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) vastgesteld. Als onderdeel van het DPRA is afgesproken dat elke gemeente een stresstest uitvoert om de gevolgen van klimaatverandering in beeld te brengen. Naar aanleiding van de bevindingen in zo'n stresstest volgt dan een 'risicodialogo': welke gevolgen vinden we aanvaardbaar, welke gevolgen willen we voorkomen en wat is hiervoor nodig?

In Flevoland hebben de meeste gemeenten al een gedeeltelijke stresstest uitgevoerd. Om hier meer overzicht en coördinatie in te brengen heeft het waterschap het initiatief genomen om samen met de gemeenten, de GGD en Rijkswaterstaat in ons gebied het regionale samenwerkingsverband KlimaatAdaptatie Flevoland (KAF) op te zetten. Als een van de concrete activiteiten uit dit samenwerkingsverband is intensief samengewerkt met de gemeente Zeewolde om de "stresstest in één dag" uit te voeren. In 2019 zullen we deze aanpak samen met de andere gemeenten verder uitrollen. Vanuit de samenwerking binnen het KAF wordt toegewerkt naar een lichte kennis- en uitvoeringsagenda. Onderwerpen die hierbij aan bod komen zijn mogelijkheden voor een gezamenlijke bewustwordingscampagne en randvoorwaarden voor klimaatinclusief ontwikkelen. De gevolgen van de klimaatverandering en de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie hebben niet alleen consequenties voor het stedelijk gebied. Ook in landelijk gebied zal hier de komende tijd de nodige aandacht aan besteed worden.

Aandacht voor de stad

Naar aanleiding van een evaluatie naar het waterbeheer in de stad blijkt een impuls nodig. Dit biedt ook kansen om het waterbewustzijn van bewoners van steden en dorpen te vergroten. Het beheer en onderhoud in stedelijk gebied wordt op dit moment uitgevoerd op basis van de Maatwerkovereenkomsten stedelijk water die in 2010 met gemeenten zijn afgesloten. Op basis van een kwalitatieve evaluatie van de maatwerkovereenkomsten en de doelen vanuit het bestuursprogramma, is in 2018 een bestuurlijke discussie gestart over de rol en taakopvatting bij ontwikkelingen en beheer en onderhoud in het stedelijk gebied en de betrokkenheid van stakeholders daarbij. Begin 2019 zal hierover een voorstel aan het bestuur ter besluitvorming worden voorgelegd. Daarbij wordt gedacht aan het meer op maat uitvoeren van het beheer en onderhoud (o.a. maaibeheer) en het benutten van kansen om aspecten als waterbeleving en gebruiksmogelijkheden mee te nemen bij (groot) onderhoud.

Maatregelen Watertoets en waterkader:

- 1 Het waterschap streeft naar tijdig signaleren van en inspelen op ruimtelijke initiatieven.
- 2 Het waterschap evalueert in een continu proces het waterkader.
- 3 Het waterschap past het Afwegingskader initiatieven derden toe en zal dit in 2019 evalueren.
- 4 Samen met medeoverheden geeft het waterschap vorm aan de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie.
- 6 Het waterschap geeft, uiterlijk in 2019, vorm aan en neemt deel aan participatieve beleids- en plantrajecten.

1.2.4 Bedrijfsvoering

Complexere vraagstukken vragen meer aandacht rond interne beheersing

Het waterschap krijgt in de komende jaren te maken met omvangrijke opgaven op onder andere het gebied van waterveiligheid en verduurzaming, die ook effect zullen hebben op de financiële positie van het waterschap. In de komende jaren gaat het waterschap aan de slag met het uitwerken en verder concretiseren van deze opgaven, ook in financiële zin. Op basis hiervan kunnen dan tijdig beleidskeuzes worden gemaakt met betrekking tot de vraag hoe het waterschap financieel gezien het beste kan omgaan met deze opgaven.

Het realiseren van de opgaven en ambities vindt steeds vaker plaats in samenwerking met mede-overheden en ook private partijen. Voorbeelden hiervan zijn de samenwerking met Windpark Hanze, de verkenningen naar innovatieve zuiveringstechnieken (Torwash, Ephyra) en koppeling van dijkversterkingsopgaven met ruimtelijke plannen (MSNF). Op het gebied van financiën, juridische zaken en ook fiscaliteit leidt dit tot nieuwe, complexere vraagstukken waarvoor vanuit het oogpunt van de interne beheersing steeds meer aandacht moet zijn.

Maatregelen Financiën:

- 1 In 2020 wordt het reserve- en schuldenbeleid van Waterschap Zuiderzeeland geëvalueerd en indien nodig herzien.

Door samenwerking stap verder in informatie en ICT

In 2019 en 2020 worden de maatregelen, die voortvloeien uit de in 2017 vastgestelde informatiestrategie, verder uitgevoerd. Het ICT-fundament blijft op orde, waarbij het gaat over de juiste gegevens verzamelen en onderhouden met toekomstvaste en veilige informatiesystemen, die worden ondersteund met een robuuste beheerorganisatie. Samenwerking is hierin een belangrijk middel. Daarnaast gaat de digitale dienstverlening (het digitale loket) een volgende ontwikkelstap in. Hierin wordt de lijn van de landelijke digitale dienstverlening van de overheid gevolgd. Als laatste bereidt het waterschap zich voor op het steeds meer digitaal samenwerken in de overheidsketen. De komende jaren is dat vooral zichtbaar bij de vormgeving van het digitaal stelsel Omgevingswet en de gemeenschappelijke digitale infrastructuur van de overheid. Daar ligt dan ook de focus op.

Intern wordt in 2019 de digitale samenwerkingsomgeving, die vanaf 2018 in gebruik is genomen, breder ingezet. De digitale dienstverlening aan burgers en bedrijven wordt verbeterd door betere aansluiting op de interne processen. Bij deze herinrichting wordt ook de aansluiting op het landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) voorbereid.

Het thema Informatieveiligheid wordt voortgezet met als leidraad het nieuwe overheidsbrede kader "Baseline Informatieveiligheid Overheden" (BIO). Dit kader volgt de richtlijn van de waterschappen (de zgn. BiWa) op.

In 2018 is de verkenning gestart voor een volgende stap in ICT-samenwerking met WDOdelta. De uitkomsten van deze verkenning leiden naar verwachting in 2019 tot een voorstel voor structurele samenwerking op het gebied van ICT.

Maatregelen Informatie:

- 1 Het waterschap maakt waar mogelijk zijn processen en diensten digitaal om zo het fundament te leggen voor de digitale overheid en innovaties in de bedrijfsvoering.

- 2 Het waterschap houdt de datakwaliteit op orde, realiseert een veilige infrastructuur voor het actief en open delen van gegevens met de omgeving.
- 3 Het waterschap zorgt voor de benodigde gegevensaansluitingen in de overheidsketen, waarmee we onder andere invulling geven aan de Omgevingswet.
- 4 Het waterschap zorgt voor betrouwbare informatievoorziening, implementeert de kaders voor informatieveiligheid waarbij de zorg voor informatieveiligheid wordt ingebed in de organisatie.
- 5 Het waterschap initieert continue informatie-innovaties waarmee we invulling geven aan een maatschappelijke behoefte of omdat we er voordeel mee kunnen halen in kwalitatieve of financiële zin.

Inkoop: meer in dialoog met de markt

De inkooporganisatie zet in 2019 meer in op dialoog met de markt, ook in de voorbereidende fase van een aanbesteding. Hierin wordt nauw de balans gezocht tussen transparantie, afstemming met de markt en het risico op belangenverstremgeling. De Gedragscode 'Scheiden van belang' van RWS, zal ons daarbij helpen.

De samenwerking met brancheorganisaties als MKB Midden, Uneto-VNI, VNO-NCW, Cumula was op bestuurlijk niveau al goed en wordt in 2019 ook op ambtelijk niveau opgepakt.

Organisatie en personeel

Organisatieontwikkeling

Een toekomstbestendige organisatie die voldoende wendbaar en weerbaar is, vraagt om een andere manier van organiseren. In 2018 zijn het dagelijks en algemeen bestuur meegenomen in de stappen die hiervoor nodig zijn. Een eerste stap was het vaststellen van beleidsmatige uitgangspunten over de inzet van arbeid. Een volgende stap is kijken naar een passende vorm van organiseren. Bij de ondersteunende diensten wordt hier de komende periode het voortouw in genomen.

Veel aandacht voor ontwikkeling medewerkers

In 2019 staat het ontwikkelen en inzetten van de talenten van onze medewerkers centraal, zodat iedereen een bijdrage kan leveren aan een wendbare en weerbare organisatie. Ook het blijvend leren is een groot speerpunt binnen de leer- en ontwikkelactiviteiten van de eigen ZZL Academie en Waterkrachtacademie. Hiermee zijn we als organisatie, en als medewerker zelf, in staat om in te kunnen spelen op huidige en toekomstige ontwikkelingen.

Arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt neemt toe en de werving van met name ICT- en technische functies wordt steeds lastiger. Om jong talent te binden aan het waterschap is in 2018 een tweejarig traineeship gestart in samenwerking met Waterkracht. In 2019 wordt verder ingezet op de ontwikkelmogelijkheden bij Zuiderzeeland om potentiële en huidige medewerkers te boeien en te binden.

Participatiewet

In 2018 zijn in het kader van de Participatiewet voor de doelgroep extra kansen gecreëerd binnen de aanbestedingscontracten groenvoorziening en schoonmaak. In 2019 wordt dit verder voortgezet bij nieuwe aanbestedingscontracten.

Ziekteverzuim en duurzame inzetbaarheid

In 2018 is het ziekteverzuimpercentage gestegen ten opzichte van de afgelopen jaren. De focus in 2019 ligt op het verlagen van het percentage, zodat we weer in de pas lopen met de vastgestelde norm van 4,5%. Mede door middel van het hiervoor genoemde vitaliteitsprogramma wordt hieraan gewerkt. Vitaliteitmanagement is onderdeel van een bredere context en is één van de bouwstenen voor duurzame inzetbaarheid. Medewerkers kunnen hierbij op een laagdrempelige manier kennismaken met activiteiten ter bevordering van gezondheid van lichaam en geest. Daarnaast worden ook in samenwerking met onze arbodienst trainingen georganiseerd gericht op verzuimpreventie en inzetbaarheid. Hierbij ligt de nadruk op het vroegtijdig signaleren van potentiële inzetbaarheidsproblemen en het stimuleren van het nemen van eigen regie op inzetbaarheid.

Maatregelen Organisatie en personeel:

- 1 Jaarlijks evalueren en indien nodig aanpassen van het opleidingsaanbod van de ZZL Academie, om de vakbekwaamheid en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers te faciliteren.
- 2 Verder uitwerken van de cao-afspraken omtrent mobiliteit, om een bijdrage te leveren aan de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.

1.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Algemeen verbonden zijn.

Tabel 1.1 Netto lasten programma Algemeen (bedragen in miljoenen euro's)

	<i>Realisatie 2017</i>	<i>Begroot 2018</i>	<i>Begroot 2019</i>	<i>Begroot 2020</i>	<i>Begroot 2021</i>	<i>Begroot 2022</i>
Functionele overheid	7,5	8,4	8,8	8,6	8,8	9,1
Omgeving en organisatie	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,8
Water en ruimte	0,8	1,5	1,3	1,1	1,1	1,1
Bedrijfsvoering	13,4	13,8	14,0	14,4	14,9	15,2
Netto programmalasten	23,5	25,5	25,8	25,8	26,5	27,2

De mutaties in volgende jaren worden in de onderstaande tabel toegelicht. De netto lasten van de subprogramma's 'Functionele overheid' en 'Omgeving en organisatie' komen voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak, behalve de lasten van vergunningverlening en handhaving, die direct aan de taken worden toegerekend. Het totaal van het subprogramma 'Bedrijfsvoering' komt ten laste van de taken in de verhouding van de directe lasten per taak. In de praktijk ligt deze verhouding nagenoeg op 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2019-2022 ten opzichte van het basisjaar 2018 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 1.2 Mutaties netto lasten programma Algemeen jaren 2019-2022 (bedragen in miljoenen euro's)

	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Netto lasten basisjaar	25,5	25,5	25,5	25,5	25,5
Inflatie en loonontwikkeling		0,9 ¹	1,5	2,1	2,7
Niet gebruikte inflatieruimte 2018		- 0,2	- 0,2	- 0,2	- 0,2
Mutatie kapitaallasten		- 0,1	0,0	0,1	0,1
Besparing SBW		- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Waterschapsverkiezingen		0,4	0,1	0,1	0,1
Besparing op communicatie		- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Aanbestedingsvoordeel telefonie		- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Bijstelling ambitie dossier		- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1

¹ De inflatieruimte is in de eerste jaarschijf centraal geraamd.

water en ruimte					
Bijstelling ambitie ICT informatiestrategie		- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Vervallen informatielab ICT		- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Open informatie één jaar later		-	- 0,1	-	-
Bijstelling aantal calamiteiten-oefeningen		- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Afloop extra ambitie dossier MVO		-	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Afloop extra ambitie dossier watertoezicht		-	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Diversen		-	- 0,1	- 0,2	- 0,1
Netto programmalasten	25,5	25,8	25,8	26,5	27,2

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2019-2022. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 1.4 gaat in op de kredietverlening voor investeringsprojecten die in 2019 zullen starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2019).

Tabel 1.3 Investeringsuitgaven programma Algemeen (bedragen in miljoenen euro's)

	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Reguliere investeringen	0,8	0,8	0,6	1,2
Speciale investeringen	0,2	0,4	0,0	0,0
Totaal investeringsuitgaven	1,0	1,2	0,6	1,2

Met betrekking tot investeringen maakt Waterschap Zuiderzeeland onderscheid tussen "reguliere" en "speciale" investeringsprojecten. Speciale investeringsprojecten zijn projecten met een hoger risico, grote impact op de taakuitvoering en/of het beleid van het waterschap en worden apart door de AV aangewezen. Op basis van de in juli 2018 vastgestelde Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie worden met de vaststelling van de begroting ook de voorgenomen investeringsuitgaven uit de investeringsplanning geautoriseerd, voor zover de aanvangsdatum van de betreffende investeringsprojecten in het begrotingsjaar ligt. Het college is vervolgens bevoegd tot kredietverlening. Voor speciale investeringsprojecten geldt verder dat de AV de beleidsmatige kaders moet hebben vastgesteld alvorens het college kan starten met de uitvoering.

De reguliere investeringen van het programma Algemeen bevatten investeringen die voortkomen uit de informatiestrategie en het Wifinetwerk. Verwacht wordt dat in 2019 ook een start wordt gemaakt met de speciale investering: Herinrichting buitenterrein bij het Waterschapshuis. Hierbij wordt bekeken of er mogelijkheden zijn om aanvullende meerwaarde te creëren door samen te werken met andere partijen. Ook worden de mogelijkheden in kaart gebracht om de noodzakelijke renovatiewerkzaamheden te koppelen aan het realiseren van een entree met een passende (open) uitstraling. Hieronder is weergegeven wat de verwachte kredietverlening is voor reguliere investeringen en speciale investeringen. Voor de speciale investering moet de AV de beleidsmatige kaders nog vaststellen. Deze vaststelling kan ook invloed hebben op de hoogte van de investering.

Tabel 1.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2019 kredietverlening plaatsvindt (bedragen in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Totaal investering	Krediet 2019	Datum beleidsmatige vaststelling (speciale investeringen)
Reguliere investeringen	1.357	881 ²	n.v.t.
Speciale investering: Herinrichting Buitenterrein	575	575	Moet nog plaatsvinden
Totaal	1.932	1.456	

² De kredietverlening wijkt af van de totaalinvestering, omdat het bij een deel van de investeringen gaat om de verlening van voorbereidingskredieten.

2. Programma Waterveiligheid



2.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland is de waterveiligheid gewaarborgd, zodat onze inwoners veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

Doelstellingen

Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren

- Alle waterkeringen in het beheergebied zijn en blijven in goede staat.
- De regionale buitendijkse keringen voldoen aan de provinciale veiligheidsnorm uit de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland. Vier jaar na wettelijke verankering van de Deltabeslissing Waterveiligheid voldoet de Knardijk aan de provinciale norm.
- Het waterschap beschikt over een goed kader om te beoordelen welke activiteiten op en rond de dijken verenigbaar zijn met het belang van waterveiligheid.
- Uiterlijk in 2021 is de Deltabeslissing Waterveiligheid in Flevoland geïmplementeerd.
- Uiterlijk in 2021 is de versterkingsopgave op basis van de toetsing in 2011 opgenomen in het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma.

2.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

2.2.1 Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren

Onderhoud volgens plan

Het uitvoeren van inspecties en onderhoud en het herstellen van schade aan de waterkeringen behoort tot het reguliere beheer. In 2019 gaan we volgens ons meerjarenonderhoudsplan voor waterkeringen het onderhoud uitvoeren. Dit planmatig onderhoud gaat om het grootschalige onderhoud zoals maaien, vervangen van bekleding en bijstorten van stortsteen. We gaan in 2019 dijkbekleding vervangen aan de Westermeerdijk en de Zuidermeerdijk en op enkele dijktrajecten wassen we de basaltbekleding met basaltsplit in. We gaan stortsteen bijstorten bij de Noordermeerdijk en de Eemmeerdijk. In 2019 conserveren we het betonwerk en voeren we schilderwerk uit aan de Knarsluizen.

Werkprocessen onder de loep

Het waterschap pakt de taak als keringbeheerder professioneel aan. Het gestructureerd documenteren en inzichtelijk maken van het werk wat wordt uitgevoerd voor het op orde houden van onze dijken is een aspect wat we verder ontwikkelen. Onder de noemer 'zorgplicht' heeft de minister eisen gesteld aan de manier waarop het waterschap zijn werkprocessen vastlegt. In het

najaar van 2018 heeft de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) gemeten of het waterschap aan deze eisen voldoet. Begin 2019 wordt de Algemene Vergadering geïnformeerd over de uitkomsten van deze nulmeting en gaat het waterschap hiermee aan de slag.

Evaluatie beleid primaire keringen

Het beleid waterkeringen en medegebruik stamt uit de periode 2008 tot en met 2011. Het betreft beleid voor bouwen, windmolens, kabels en leidingen, beplantingen en medegebruik van de primaire waterkeringen. Uiterlijk in 2021 wil het waterschap onderzoeken of het beleid nog voldoet, actueel en toepasbaar is. Bij deze evaluatie betrekken we ook de omgevingspartners zoals gemeenten.

Maatregelen Beheer en onderhoud:

- 1 Het waterschap voert periodieke onderhouds-, inspectie- en schadeherstelwerkzaamheden uit.
- 2 Het waterschap implementeert het nieuwe kader zorgplicht primaire waterkeringen en past dit toe.
- 3 Uiterlijk in 2021 evalueren en waar nodig aanpassen van het beleid waterkeringen en medegebruik.

Waterveiligheid in kaart

Het waterschap heeft een waterveiligheidsagenda waarin de belangrijkste werkzaamheden visueel zijn weergegeven voor de jaren t/m 2022 voor het programma Waterveiligheid. De waterveiligheidsagenda geeft aan het bestuur, de organisatie en de inwoners en bedrijven een goed inzicht in wat het waterschap doet om de waterveiligheid nu en op lange termijn te borgen.

WATERVEILIGHEIDSAGENDA



Een van de belangrijkste onderwerpen binnen de waterveiligheidsagenda is het beoordelen van de primaire keringen aan (nieuwe) overstromingsnormen. Het beoordelen van het eerste dijktraject (dijktraject 8_3 van de Knardijk tot de Ketelbrug) was een taaie opgave. We verwachten dat het dijktraject dat we beoordelen in 2019 soepeler gaat verlopen door geleerde lessen toe te passen.

In 2019 beoordelen we ruim 29 kilometer waterkering. Dit betreft dijktraject 8_2 (tussen Knardijk en Hollandse Brug). Indien blijkt dat een kering niet voldoet, wordt deze voor versterking geprogrammeerd binnen het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma. In 2022 hebben we een totaalbeeld van de algemene waterstaatkundige toestand van onze primaire waterkeringen. We verwachten dat dit voor vijf urgente dijktrajecten een gedetailleerd beeld is aan de hand van uitgevoerde onderzoeken, en voor vier niet-urgente dijktrajecten een voorlopig beeld op basis van bestaande data.

Dijkversterking uit de startblokken

De verwachting is dat uit de beoordeling van de primaire waterkeringen een grote versterkingsopgave voortkomt. Omdat de dijken voor 2050 op orde moeten zijn, stellen we in 2019 een programmaplan op. In dat plan worden de benodigde capaciteit en middelen voor deze versterkingsopgave in kaart gebracht. Het doel van het waterschap is een gelijkmatige verdeling van dijkversterkingsprojecten in de tijd, waarmee pieken in lastendruk voor onze inwoners worden voorkomen. Landelijk wordt afgestemd welke dijkversterkingsprojecten prioriteit hebben en in welk jaar de keringbeheerders deze kunnen versterken.

Projecten van derden in beeld voor waterveiligheidsopgave

Op en rondom onze keringen zijn allerlei ruimtelijke ontwikkelingen. We bekijken of we die ontwikkelingen kunnen koppelen aan onze waterveiligheidsopgave. Een voorbeeld hiervan is de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF). Naar aanleiding van deze ruimtelijke ontwikkeling, hebben we een deel van het dijktraject 7_2, ter hoogte van de toekomstige locatie van deze haven, versneld beoordeeld. Hieruit blijkt dat dit deel van het dijktraject niet voldoet. Dit project is aangemeld voor het voorlopige Hoogwaterbeschermingsprogramma 2019-2024.

Maatregelen Primaire keringen - nieuwe normering:

- 1 Uiterlijk in 2022 heeft het waterschap alle urgente primaire waterkeringen beoordeeld op basis van de nieuwe veiligheidsnormen en heeft het waterschap een voorlopig veiligheidsbeeld over de minder urgente primaire keringen. Op basis daarvan brengt het waterschap indicatief de hieruit voortvloeiende opgave in beeld.
- 2 Het waterschap wil maatschappelijke meerwaarde creëren door kansen vanuit de samenleving te benutten bij het uitwerken van onze waterveiligheidsopgave.

Buitendijkse versterking klaar: in 2019 zijn alle gebieden op orde

Het buitendijks gebied Haven Zeewolde is de laatste van de tien gebieden waar het waterschap de kering eenmalig op orde brengt. In dit gebied is één deelgebied afgerond (deelgebied Noordereiland). Voor de andere twee deelgebieden (Pluuthaven en de Rede) zijn de werkzaamheden eind 2018 gestart en rondt het waterschap de werkzaamheden af in het eerste kwartaal van 2019. Daarmee voldoen alle buitendijkse gebieden aan de norm en is de eenmalige versterkingsactie afgerond. Daarna ligt de onderhoudsplicht bij de eigenaren van de waterkering. Het waterschap blijft onderhoudsplichtig voor de keringen in eigendom van het waterschap en voor traditioneel ingerichte keringen die in eigendom zijn van medeoverheden.

Aanwijzen nieuwe overige kering achter Kadoelerkeersluis

Met de nieuwe normering vervalt de primaire status voor de waterkeringen tussen de Kadoelerkeersluis en Blokzijl. In september 2018 heeft de provincie Flevoland het Flevolandse deel van de kering aangewezen als regionale kering. Het waterschap is voornemens in 2019 het Overijsselse deel van de kering in de Keur en legger aan te wijzen als overige kering met dezelfde norm als het Flevolandse deel. Uit onderzoek blijkt dat het Overijsselse deel van de kering niet versterkt hoeft te worden. Als de waterkerende kunstwerken in het Flevolandse deel niet voldoen aan de nieuwe normen, worden de aanpassingen daarvan eenmalig gefinancierd vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Deze kunstwerken staan op het HWBP geprogrammeerd voor het jaar 2025.

Beoordelen kade Lemmer-Zuid

De provincie Friesland heeft een binnendijkse kade in de wijk Lemmer-Zuid aangewezen als regionale kering. In 2027 moet deze voldoen aan de gestelde norm. In 2019 rondt het waterschap de beoordeling van deze kering af en wordt duidelijk welke vervolgstappen eventueel nodig zijn.

Nieuwe keringen in 2019

Gemeente Zeewolde ontwikkelt het Havenkwartier. De primaire kering wordt omgelegd, waarmee een nieuw buitendijks gebied ontstaat. Het buitendijks gebied wordt beschermd door een regionale kering. Door middel van een schutsluis in de primaire kering en een keersluis in de regionale kering wordt een extra vaarverbinding aangelegd tussen de polder en het randmeer. De aanleg van de schutsluis en keersluis is in 2018 gestart. De aannemer rondt in 2019 de werkzaamheden af. Het waterschap is bij dit project betrokken als vergunningverlener en toekomstig beheerder van de omgelegde primaire kering.

Maatregelen Regionale keringen:

- 1 In 2019 borgt het waterschap de nieuwe status en norm van de kering achter de Kadoersluis in de Keur en legger.
- 3 Waterschap Zuiderzeeland beoordeelt de regionale waterkering bij Lemmer-Zuid in 2019.
- 5 Uiterlijk in 2021 evalueert het waterschap het waterschapsbeleid en de beleidsregels voor de regionale buitendijkse keringen.
- 6 Het waterschap zorgt ervoor dat alle door de provincie aangewezen regionale buitendijkse keringen in 2019 voldoen aan de eisen zoals gesteld in de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland.

Plannen Drontermeerdijk uitgewerkt

De versterking van de Drontermeerdijk is onderdeel van het project IJsseldelta-Zuid fase 2 en bevindt zich in het effectgebied van het Reevediep (de bypass bij Kampen). Waterschap Zuiderzeeland is hiervoor de uitvoerende partij. De kosten worden door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) betaald. Het doel van de versterking van de Drontermeerdijk is de borging van de waterveiligheid van Flevoland na verwijdering van de Roggebotsluis en de ingebruikname van het Reevediep einde 2022. De nieuwe sluis in het Drontermeer wordt aangelegd door Rijkswaterstaat in de Reevedam drie kilometer ten zuiden van de Roggebotsluis en is naar verwachting in 2020 gereed.

In 2019 ontvangt de Algemene Vergadering ter vaststelling het Projectplan Waterwet voor de versterking van de Drontermeerdijk. Het Projectplan Waterwet wordt samen met andere benodigde besluiten ter inzage gelegd door de provincie Flevoland en belanghebbenden kunnen hierop zienswijzen inbrengen. Het voornemen is dat het ministerie van IenW medio 2019 besluit tot de start van de uitvoering (MIRT 3-besluit). Parallel wordt gestart met het proces om een opdrachtnemer te vinden die de versterking gaat realiseren. Volgens de huidige planning is de Drontermeerdijk medio 2021 versterkt. Belanghebbenden in de omgeving worden zo goed mogelijk betrokken bij het project.

Voorverkenning IJsselmeerdijk van start

De beoordeling van de IJsselmeerdijk (dijktraject 8_3) heeft langer geduurd dan gedacht en wordt eind 2018 afgerond. De IJsselmeerdijk voldoet niet aan de nieuwe norm en zal op basis van urgentie naar verwachting in het landelijk Hoogwaterbeschermingsprogramma 2020-2025 worden opgenomen. Vanwege de urgentie heeft het waterschap de ambitie om al in 2019 met het project te starten. Dit past bij het slim programmeren van de totale versterkingsopgave die voor 2050 afgerond moet zijn. In de eerste fase van het project worden onder andere de technische mogelijkheden verkend, de ontwikkelingen in de omgeving in beeld gebracht en ramingen en plannen opgesteld. In het voorjaar van 2019 wordt hierover een bestuurlijk voorstel aan u voorgelegd.

Een derde leven voor de Knardijk

Na aanleg in de jaren '50 van de vorige eeuw heeft de Knardijk tien jaar water gekeerd. Toen Zuidelijk Flevoland in de jaren '60 droogviel, werd de dijk een compartimenteringskering. Met het vervallen van de status van regionale kering dient een derde levensfase zich aan voor de Knardijk. Het waterschap organiseert samen met de provincie en de gemeenten Zeewolde en Lelystad vanaf najaar 2018 het maatschappelijk proces Knardijk. Dit proces krijgt het motto 'Dijk van ons allemaal'. In dit proces faciliteren wij de ontwikkeling van nieuwe initiatieven op de Knardijk. Het proces is gestart met een brede uitnodiging om initiatieven aan te dragen. We hebben vooraf gecommuniceerd over de kaders waar de initiatieven binnen moeten blijven. Initiatiefnemers zijn gevraagd om allianties te vormen. Parallel aan het maatschappelijk proces werkt het waterschap aan een legger, keurwijziging en beleidsregel voor de Knardijk om de nieuwe status van de

Knardijk te borgen. Dit wordt, in samenhang met het maatschappelijk proces, in 2019 aan de Algemene Vergadering voorgelegd.

Status kades bepalen

In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland liggen verschillende kades die soms wateroverlast in het achterliggende gebied voorkomen. In de huidige situatie zijn de instandhouding en het beheer van de kades echter niet geborgd. De AV ontvangt in 2019 een voorstel over de toekomstige status van de kades.

Maatregelen Keringen - Projecten:

- 2 In 2019 wordt een besluit genomen over het al dan niet aanwijzen van kades als overige kering.
- 3 Het waterschap versterkt uiterlijk in 2021 de Drontermeerdijk tot de Reevedam.

2.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Waterveiligheid verbonden zijn.

Tabel 2.1 Netto lasten programma Waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)

	Realisatie 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren	7,0	7,2	7,1	7,9	7,6	7,9
Netto programmalasten	7,0	7,2	7,1	7,9	7,6	7,9

De lasten van het programma Waterveiligheid nemen in het jaar 2019 licht af. De mutaties in volgende jaren wordt in de onderstaande tabel toegelicht. Het totaal van de netto lasten van het programma Waterveiligheid komt ten laste van de watersysteemtaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2019-2022 ten opzichte van het basisjaar 2018 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 2.2 Mutaties netto lasten programma Waterveiligheid jaren 2019-2022 (bedragen in miljoenen euro's)

	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Netto lasten basisjaar	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2
Inflatie en loonontwikkeling		0,0 ³	0,2	0,3	0,5
Mutatie kapitaallasten		0,0	0,2	0,2	0,2
Actualisatie bijdrage HWBP		- 0,3	0,2	- 0,3	- 0,2
Beoordeling primaire keringen		0,2	0,2	0,2	0,2
Diversen		0,0	- 0,1	0,0	0,0
Netto programmalasten	7,2	7,1	7,9	7,6	7,9

Investerings

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2019-2022. De tabel bevat de

³ De inflatieruimte is in de eerste jaarschijf centraal geraamd bij het programma Algemeen.

begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 2.4 gaat in op de kredietverlening voor investeringsprojecten die in 2019 zullen starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2019).

TABEL 2.3 INVESTERINGSUITGAVEN VAN HET PROGRAMMA WATERVEILIGHEID (BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Reguliere investeringen	2,0	0,2	-	-
Speciale investeringen	1,1	-	-	-
Totaal investeringsuitgaven	3,1	0,2	-	-

Met betrekking tot investeringen maakt Waterschap Zuiderzeeland onderscheid tussen "reguliere" en "speciale" investeringsprojecten. Speciale investeringsprojecten zijn projecten met een hoger risico, grote impact op de taakuitvoering en/of het beleid van het waterschap en worden apart door de AV aangewezen. Op basis van de in juli 2018 vastgestelde Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie worden met de vaststelling van de begroting ook de voorgenomen investeringsuitgaven uit de investeringsplanning geautoriseerd, voor zover de aanvangsdatum van de betreffende investeringsprojecten in het begrotingsjaar ligt. Het college is vervolgens bevoegd tot kredietverlening. Voor speciale investeringsprojecten geldt verder dat de AV de beleidsmatige kaders moet hebben vastgesteld alvorens het college kan starten met de uitvoering.

De reguliere investeringen van het programma Waterveiligheid bevatten investeringen in dijkversterkingen bij de Maritieme servicehaven Noordelijk Flevoland en Almere Poort en de renovatie van de Hoge en Lage Knarsluis. Verwacht wordt dat in 2019 ook krediet wordt verstrekt voor de voorverkenning van de versterking van de IJsselmeerdijk (dijktraject 8-3).

Tabel 2.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2019 kredietverlening plaatsvindt (bedragen in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Totaal investering	krediet 2019	Datum beleidsmatige vaststelling (speciale investeringen)
Reguliere investeringen	950	950	n.v.t.
Speciale investering: voorverkenning IJsselmeerdijk	1.090	1.090	Moet nog plaatsvinden
Totaal	2.040	2.040	

3. Programma Voldoende Water



3.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

Het waterschap stemt het waterbeheer optimaal af op de gewenste functies en draagt zorg voor goede afwatering en doorstroming in het beheergebied.

De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

Het waterschap wil een robuust watersysteem, waarbij de schade als gevolg van wateroverlast zo veel mogelijk wordt voorkomen en waarbij geanticipeerd wordt op langetermijneffecten van bodemdaling en klimaatverandering.

De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt

Het waterschap wil een robuust watersysteem, waarbij schades als gevolg van watertekorten zo veel mogelijk worden voorkomen en waarbij geanticipeerd wordt op langetermijneffecten van klimaatverandering.

Doelstellingen

Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

- Het operationeel grondwaterbeheer is op orde.
- Het samenhangende stelsel van watersysteem, gemalen en kunstwerken functioneert goed.
- Het waterschap levert een bijdrage aan het vergroten van de belevingswaarde van het watersysteem.

De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

- Het waterschap werkt continu aan borgen en waar mogelijk vergroten van het waterbergend vermogen van het systeem.
- Het watersysteem voldoet aan de inundatienorm.

De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt

- Het waterschap streeft op basis van een kosten-batenafweging naar het zo optimaal mogelijk voorkomen van droogteschade.

3.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

3.2.1 Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

Gegevens op orde

Verbeterslag monitoring

In 2019 gaat het waterschap verder met het vervangen van bestaande offline grondwaterstandmeters door online sensoren. Hierdoor zijn grondwaterstanden die worden gemeten, continu beschikbaar. Deze vervanging staat los van de wens voor het inrichten van een gebiedsdekkend grondwatermeetnet.

Muskusrattenbestrijding voortgezet

In 2019 wordt de muskusrattenbestrijding voortgezet. Nieuw is dat naar alle waarschijnlijkheid ook muskusratten in de Oostvaardersplassen worden bestreden. Hiervoor is wel eerst instemming van het bevoegd gezag nodig. De landelijke veldproef muskusrattenbeheer is in 2017 afgerond. We hebben nog wel te maken met herstel van schades in het proefgebied rondom Lelystad. Tot en met 2022 worden deze vergoed door de Unie van Waterschappen.

Actualisatie meerjarenonderhoudsplannen loopt op rolletjes

Het proces rondom het actualiseren van de meerjarenonderhoudsplannen is goed ingebed in de organisatie. Ook in 2019 wordt het beheer en onderhoud van watergangen en kunstwerken volgens de meerjarenplanning uitgevoerd. Daarnaast wordt de nieuwe 'hevel Kadoelen' gebouwd en wordt de oude hevel gerenoveerd tot watererfgoedobject.

Om de afzet van baggerspecie ook voor de toekomst te borgen, gaan we de komende jaren actief op zoek naar nieuwe afzetlocaties.

De afgelopen jaren is er geïnvesteerd in de automatisering van de wateraanvoer kunstwerken. In 2019 zullen de eerste resultaten daarvan zichtbaar worden. Doordat de wateraanvoer beter reageert op de watervraag wordt er alleen ingelaten wanneer dat écht nodig is.

Beheer en onderhoud van stedelijk water

Er wordt steeds meer met burgers over beheer- en onderhoudswerkzaamheden gecommuniceerd. Naast intensievere communicatie biedt het beheer en onderhoud in de stad ook kansen om door middel van maatwerk rekening te houden met gebruikswensen vanuit bewoners, sportvissers en recreanten. Begin 2019 zal hierover een voorstel aan het bestuur worden voorgelegd.

Maatregelen Zorgplicht Voldoende water:

- 2 Het waterschap vult de zorgplicht voor het watersysteem in door de legger actueel te houden en door planmatig beheer en onderhoud van het watersysteem, de gemalen en de kunstwerken.
- 3 Jaarlijks voert het waterschap zijn plan uit voor het meten en monitoren van waterstanden en debieten.
- 4 In 2018 zijn aangelanden zich bewust van het belang van een juiste profilering van sloten en zijn deze in 2021 zodanig op orde dat wateroverlast wordt voorkomen.
- 5 In 2020 verkent het waterschap de mogelijkheden van flexibeler peilbeheer.
- 6 Vanaf 2016 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel dat vrijkomt uit watergangen, taluds, plasbermen, dijken e.d. op duurzame en kosteneffectieve wijze kan worden verwerkt.
- 7 Het waterschap voorkomt graafschade aan de keringen door muskusratten, bevorratten en mollen te vangen.
- 8 Het waterschap zoekt vanaf 2017 naar mogelijkheden om in een deel van ons beheergebied, aangelanden te laten participeren in beheer en onderhoud van het watersysteem. Uiterlijk in 2019 moet duidelijk zijn wat de gewenste manier van werken is.

Start voorbereidingen Nieuwe Natuur Schokland

Ten zuiden van het voormalige eiland Schokland wordt het plan Nieuwe Natuur Schokland gerealiseerd. Na het tekenen van de samenwerkingsovereenkomst met de initiatiefnemers begint het gebiedsproces. Flevolandschap en de gemeente Noordoostpolder zijn als initiatiefnemers de trekkers. Waterschap Zuiderzeeland realiseert in 2019 het meetnet voor de monitoring van de waterstanden. Daarnaast worden het gebiedsproces en de planuitwerking opgestart.

Nieuw fonds voor klimaatadaptatie en duurzaamheid

Sinds een aantal jaren heeft Waterschap Zuiderzeeland een Dijk en waterfonds (voorheen fonds medegebruik). Hiermee stimuleert het waterschap het gebruik van de mogelijkheden die de dijken en watergangen bieden. Het Dijk en waterfonds heeft veel zeer uiteenlopende initiatieven mogelijk gemaakt. Deze projecten hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de zichtbaarheid en beleefbaarheid van de dijken en watergangen. Actuele onderwerpen die aandacht vragen zijn klimaatadaptatie en duurzaamheid. In 2019 wordt het Dijk en waterfonds, samen met het innovatiefonds, omgevormd tot een fonds voor financiering van dit soort initiatieven. Hiervoor krijgt het bestuur nog een voorstel voorgelegd.

Het nieuwe fonds 'klimaatadaptatie en duurzaamheid' heeft als doel om samen met onze omgeving en partners te werken aan een duurzame leefomgeving, waarin de nadelige effecten van de klimaatverandering worden opgevangen, wij onze CO₂-voetafdruk verkleinen en werken aan een circulair waterschap. Met de inzet van het budget verbinden we ons aan partners en versnellen we initiatieven. Dit doen we door bewustwording te creëren, nieuwe ontwikkelingen in beweging te zetten en innovatie te stimuleren. We zijn zichtbaar, we denken en doen mee én we gaan (nieuwe) partnerschappen aan.

Maatregelen Belevingswaarde:

- 1 In 2020 wordt het kader voor beheer en onderhoud van cultuurhistorische objecten geëvalueerd.

3.2.2 De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

Zoektocht naar duurzame inrichting watersysteem

De watersysteemtoetsing 2018 is vervallen omdat er, ten opzichte van de vorige toetsing, weinig nieuwe inzichten zijn. De volgende watersysteemtoetsing is in 2024. Dit lijkt ver weg, maar om dit mogelijk te maken moeten we nu aan de slag. In 2019 wordt een visie op het modelinstrumentarium ontwikkeld, zodat dit de komende jaren uitgerold kan worden om in 2024 een goede watersysteemtoetsing uit te kunnen voeren.

In 2018 is een belangrijk besluit genomen over verbetermaatregelen om de problemen in het bodemdalingsgebied zuidwest Emmeloord te verlichten. In 2019 wordt de Vliegtuig-d-tocht verbreed en wordt, bij een positieve POP3-beschikking, het voorbereidende werk voor de bouw van de voortstuwers opgepakt. Ondertussen wordt ook gewerkt aan optimalisatie van het peilbeheer. Als dit nodig is, worden de duikers aangepakt met het groot onderhoud van de A6.

Ondanks de maatregelen blijft bodemdaling een probleem. Ook andere gebieden hebben hiermee te maken. De provincie en gemeenten zijn aan zet om hier wat mee te doen. Dit is een belangrijk onderwerp in de Agenda Vitaal Platteland. Daarnaast werkt de provincie aan actualisatie van de inundatienormen. Zuiderzeeland heeft hierbij een adviserende rol. Ondertussen loopt de pilot Spaarwater waarin maatregelen om de bodemdaling tegen te gaan worden onderzocht.

Ten noordwesten van Schokland ervaren de agrariërs (grond)wateroverlast. Deze overlast wordt in verband gebracht met de hydrologische zone ten oosten van Schokland. Met de betrokkenen is een meetplan uitgewerkt om duidelijkheid te krijgen over de oorzaak van de problemen. De intentie is dat de resultaten van het onderzoek eind 2019 beschikbaar zijn. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek wordt het vervolg bepaald.

Maatregelen Wateroverlast:

- 1 Het waterschap heeft en houdt zicht op de kans op wateroverlast.

- 2 Om lokale wateropgaven op te lossen en bodemdalingsgebieden op de korte termijn te optimaliseren: afwegen, plannen en uitvoeren van technische maatregelen tot een maatschappelijk aanvaardbaar kostenniveau (MKBA).
- 3 In bodemdalingsgebieden draagt het waterschap middels onderzoek en advies bij aan het op lange termijn realiseren van de transformatie naar passend landgebruik en passende normen.

Waterberging blijft aandachtspunt

Waterberging blijft een relevant onderwerp voor Waterschap Zuiderzeeland. Zowel in natte periodes als in periodes van droogte kan dit de extremen afvlakken. De focus ligt op waterberging in de bodem. Als de bodemstructuur goed is, houdt de bodem water vast. Onder natte omstandigheden betekent dit een verlichting van het oppervlaktewatersysteem omdat het water vertraagd tot afstroming komt. In geval van droogte bevat de bodem meer water en kan dit langer worden vastgehouden waardoor het watertekort minder groot is. In het Actieplan Bodem en Water worden, met de provincie en agrariërs, initiatieven ontwikkeld die bijdragen aan behoud en verbetering van de bodemstructuur. Ook de aanleg van natuurvriendelijke en duurzame oevers wordt in 2019 doorgezet.

Op beide onderwerpen wordt dieper ingegaan in het programma Schoon, in paragraaf 4.2.1 en 4.2.2.

Maatregelen Waterberging:

- 1 Het waterschap stimuleert agrariërs om via duurzaam bodembeheer het waterbergend vermogen op de landbouwkavel te behouden of te vergroten.

3.2.3 De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt

Lessen uit de droogte 2018

Het klimaat verandert. De verwachting is dat er hierdoor vaker en langere periodes van droogte op zullen treden. Voor deze situaties heeft het waterschap protocollen en bestrijdingsplannen beschikbaar. Hierin is beschreven hoe te handelen. Ook binnen de Deltaprogramma's IJsselmeergebied en Zoetwater heeft droogte de aandacht. Met alle waterbeheerders in het IJsselmeergebied wordt, onder de noemer van slim watermanagement, samengewerkt om de gevolgen van extreem weer zo veel mogelijk te beperken. Daarnaast wordt landelijk naar de beschikbaarheid van zoetwater gekeken. De droogte van 2018 is een bevestiging dat we met de goede zaken bezig zijn, maar dat we er nog niet zijn.

Bij de droogte van 2018 zijn grote problemen in het beheergebied van het waterschap uitgebleven. De grote hoeveelheid kwel is bij droogte een groot voordeel. Wel zijn verschillende verbeterpunten aan het licht gekomen, zowel landelijk, als in het IJsselmeergebied, als voor Waterschap Zuiderzeeland. Op basis van de evaluatie wordt een lijst met verbeterpunten opgesteld. Zo moet het bestrijdingsplan droogte worden geactualiseerd en de verdringingsreeks verder worden uitgewerkt. De uitwerking moet duidelijk maken hoe om te gaan met kwetsbare natuurgebieden, kapitaalintensieve teelten en aanvulling van grondwater in geval van watertekorten. Daarnaast is een belangrijk aandachtspunt de beschikbaarheid van gegevens, waaronder inzicht in het verloop van de grondwaterpeilen. Voor goed inzicht is een gebiedsdekkend grondwatermeetnet nodig. Ten slotte vraagt afstemming in communicatie de aandacht in IJsselmeer-verband. Deze en andere lessen en het vervolg blijven de komende jaren aandacht vragen.

3.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Voldoende Water verbonden zijn.

Tabel 3.1 Netto lasten programma Voldoende Water (bedragen in miljoenen euro's)

	<i>Realisatie 2017</i>	<i>Begroot 2018</i>	<i>Begroot 2019</i>	<i>Begroot 2020</i>	<i>Begroot 2021</i>	<i>Begroot 2022</i>
Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld	18,4	19,1	19,6	21,1	20,5	21,2
De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt	0,2	0,3	-	-	-	-
De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Netto programmalasten	18,8	19,6	19,8	21,2	20,7	21,4

De lasten van het subprogramma voorkomen van wateroverlast zijn vanaf het begrotingsjaar 2019 toegevoegd aan het subprogramma watersysteem op orde. De lasten van het programma Voldoende water nemen in het jaar 2019 iets toe. De mutaties in volgende jaren worden in de onderstaande tabel toegelicht. Het totaal van de netto lasten van het programma Voldoende Water komt ten laste van de watersysteeltaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2019-2022 ten opzichte van het basisjaar 2018 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 3.2 Mutaties netto lasten programma Voldoende Water jaren 2019-2022 (bedragen in miljoenen euro's)

	<i>Begroting 2018</i>	<i>Begroting 2019</i>	<i>Begroting 2020</i>	<i>Begroting 2021</i>	<i>Begroting 2022</i>
Netto lasten basisjaar	19,6	19,6	19,6	19,6	19,6
Inflatie en loonontwikkeling		0,2 ⁴	0,6	1,1	1,6
Mutatie kapitaallasten		0,0	- 0,1	0,3	0,4
KRW maatregelen Noorderplassen en Weerwater		0,3	0,3	-	-
Actualisatie MJOP's		0,2	0,7	- 0,4	- 0,3
Actualisatie duurzame oevers		- 0,1	- 0,1	-	-
Schrappen één jaar baggeren		- 0,4	-	-	-
Diversen		0,2	0,1	- 0,1	-0,1
Netto programmalasten	19,6	19,8	21,1	20,5	21,2

Investeringsen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2019-2022. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 3.4 gaat

⁴ De inflatieruimte is in de eerste jaarschijf centraal geraamd bij het programma Algemeen.

in op de kredietverlening voor investeringsprojecten die in 2019 zullen starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2019).

Tabel 3.3 Investeringsuitgaven programma Voldoende Water (bedragen in miljoenen euro's)

	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Reguliere investeringen	1,5	0,9	2,9	3,7
Speciale investeringen	2,4	7,0	1,9	-
Totaal investeringsuitgaven⁵	3,9	7,9	4,8	3,7

Met betrekking tot investeringen maakt Waterschap Zuiderzeeland onderscheid tussen "reguliere" en "speciale" investeringsprojecten. Speciale investeringsprojecten zijn projecten met een hoger risico, grote impact op de taakuitvoering en/of het beleid van het waterschap en worden apart door de AV aangewezen. Op basis van de in juli 2018 vastgestelde Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie worden met de vaststelling van de begroting ook de voorgenomen investeringsuitgaven uit de investeringsplanning geautoriseerd, voor zover de aanvangsdatum van de betreffende investeringsprojecten in het begrotingsjaar ligt. Het college is vervolgens bevoegd tot kredietverlening. Voor speciale investeringsprojecten geldt verder dat de AV de beleidsmatige kaders moet hebben vastgesteld alvorens het college kan starten met de uitvoering.

De reguliere investeringen van het programma Voldoende Water bevatten grondaankoop duurzame oevers, de bijdrage aan Nieuwe Natuur Schokland, een aantal renovaties van kunstwerken en een aantal elektrotechnische aanpassingen / vervangingen bij gemalen. Voor de speciale investeringen wordt in 2019 kredietverlening verwacht voor de renovatie van gemaal Vissering en de realisatie van voortstuwers in het bodemdalingsgebied Zuidwest Emmeloord. Voor beide investeringen geldt dat de AV hiervoor de beleidsmatige kaders reeds heeft vastgesteld.

Hieronder is een overzicht weergegeven van de reguliere en speciale investeringen die in het komend jaar aanvangen. Voor de speciale investeringen is verder aangegeven of en wanneer de AV de beleidsmatige kaders heeft vastgesteld.

Tabel 3.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2019 kredietverlening plaatsvindt (bedragen in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Totaal investering	krediet 2019	Datum beleidsmatige vaststelling (speciale investeringen)
Subtotaal reguliere investeringen	963	963	
Speciale investering: Maatregelen bodemdalingsgebied Zuidwest Emmeloord	1.440	1.040 ⁶	AV 3 juli 2018
Speciale investering: Renovatie gemaal Vissering	10.344 ⁷	9.619 ⁸	AV 29 mei 2018
Subtotaal speciale investeringen	11.784	10.659	
Totaal	12.747	11.622	

⁵ Ten opzichte van de investeringsplanning bij de Voojaarsnota 2019-2022 zijn investeringsuitgaven ihkv verduurzaming (zonneweides) naar achteren geschoven agv de besluitvorming over Windpark Hanze. Daarnaast is de besluitvorming over de maatregelen in bodemdalingsgebied Zuidwest Emmeloord verwerkt.

⁶ Voor de verbreding van de Vliegveld-d-tocht is op 3 juli reeds krediet beschikbaar gesteld. Dit is de reden waarom het te verlenen krediet afwijkt van de totale investeringsraming.

⁷ Er is al een voorbereidingskrediet gevoteerd van € 725.000

⁸ Dit betreft het netto te verstrekken uitvoeringskrediet. In dit bedrag is rekening gehouden met een bijdrage van Rijkswaterstaat voor een vismigraatiesysteem.

4. Programma Schoon Water



4.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

Goede kansen voor flora en fauna

Het beheergebied van het waterschap biedt goede leef-, verblijf- en voortplantingsmogelijkheden voor de inheemse aquatische flora en fauna.

Goede oppervlaktewaterkwaliteit

De chemische toestand van de oppervlaktewateren vormt geen belemmering voor ecologie en gebruiksfuncties van water.

Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

Het afvalwatersysteem is robuust, het beheer is doelmatig en het systeem is duurzaam ingericht.

Doelstellingen

Goede kansen voor flora en fauna

- De inrichting en het beheer van de watergangen in ons beheergebied zijn gericht op het tegengaan van vestiging en verspreiding van exoten. De nadruk ligt hierbij op invasieve exoten.
- In 2019 zijn voor de oppervlaktewateren die niet vallen onder het regime van de KRW regionale doelen afgeleid voor de fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.
- In 2019 zijn voor de oppervlaktewateren die niet vallen onder het regime van KRW ecologische doelen afgeleid.
- In 2021 is de visserij op aal in het beheergebied van het waterschap verduurzaamd.
- Om effecten op de zuurstofhuishouding te voorkomen, wordt maaisel dat vrijkomt bij het beheer en onderhoud van het natte profiel van de watergangen zo snel mogelijk uit de watergang verwijderd.
- Uiterlijk in 2021 heeft het waterschap de inrichtingsmaatregelen uitgevoerd die nodig zijn om de regionaal vastgestelde KRW-doelen voor de ecologische waterkwaliteit van oppervlaktewaterlichamen te bereiken.

Goede oppervlaktewaterkwaliteit

- Alle oppervlaktewateren in het beheergebied voldoen aan de nationale en Europese normen voor chemische waterkwaliteit en aan de regionale doelen voor fysisch-chemische parameters.
- De binnendijkse zwemwaterlocaties binnen het beheergebied van het waterschap voldoen aan de eisen van de Europese zwemwaterrichtlijn.

- In 2019 is bekend in hoeverre bacteriën die resistent zijn voor antibiotica voorkomen in de watersystemen in Flevoland en of ze gevolgen hebben voor de waterkwaliteit.
- In 2019 zijn voor de oppervlaktewateren die niet vallen onder het regime van de KRW regionale doelen afgeleid voor de fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.
- In 2021 is bekend of microplastics een bedreiging vormen voor de waterkwaliteit in Flevoland.
- In 2021 is er – waar kansrijk – een structurele samenwerking tussen producenten, gebruikers, provincie, waterschap en onderzoeksinstituten, gericht op het beperken van emissies van geneesmiddelen voor mens en dier en andere probleemstoffen.
- Waterschap Zuiderzeeland faciliteert de uitvoering van het Actieplan Bodem en Water en levert daarmee een bijdrage aan de door LTO nagestreefde 80% reductie van de emissies van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten.

Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

- De afvalwaterketen is doelmatig en efficiënt.
- De emissies vanuit het afvalwatersysteem voldoen aan de lozings- en milieueisen zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer.
- De hydraulische en de biologische capaciteit van het afvalwatersysteem zijn op orde.
- Duurzaam omgaan met energie en grondstoffen aanwezig in het afvalwatersysteem en klimaatbestendige inrichting.
- Het beheer van het afvalwatersysteem is op orde.

4.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

4.2.1 Goede kansen voor flora en fauna

Duurzame oevers getemporeerd en vispassage in aanleg

In februari 2017 heeft de AV besloten om in de periode 2017-2021 versneld 125 km duurzame oevers aan te leggen. Van de totale opgave van 125 km zal eind 2018 27,7 km aangelegd zijn. Dit is exclusief de 12,8 km van het project 'Grote Trap'. De kilometers van de 'Grote Trap' worden naar verwachting in 2019 opgeleverd.

Als gevolg van prijsstijgingen in 2018, is besloten om de aanleg van duurzame oevers te temporeren. In totaal zal in de periode 2017-2021 nu 102,5 km worden aangelegd. Voor 2019 staat 20,8 km op het programma. Naar verwachting heeft dit geen gevolgen voor de aangevraagde POP3-subsidie. Een herberekening van de kosteneffectiviteit door de subsidieverstrekker, zal dit moeten bevestigen. De kosten van de niet aangelegde kilometers zullen worden doorgeschoven naar de Meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) na 2021. Met deze variant komt de KRW-doelstelling van 40% duurzame oevers in 2021, niet in gevaar.

In maart 2018 heeft het waterschap, samen met de gemeente en de provincie een bestuursovereenkomst getekend, waarmee afspraken zijn gemaakt over de aanleg van natuurvriendelijke oeverzones langs het Weerwater en de Noorderplassen in Almere. De provincie draagt circa 10% van de kosten, de restende kosten worden evenredig verdeeld tussen waterschap en gemeente. De uitvoering is voorzien in 2019 en 2020. De kosten hiervoor maken deel uit van deze meerjarenbegroting.

Een deel van de wateren in Flevoland is niet bereikbaar voor trekkende vissoorten uit omliggende rijkswateren. Ook is de vистоestand nog niet in alle waterlichamen op orde. Het waterschap werkt daarom aan het verbeteren van vismigratiemogelijkheden. Bij de renovatie van gemaal Vissering wordt hiervoor een vispassage tussen de Noordoostpolder en het IJsselmeer gerealiseerd. Het aanbestedingstraject is in 2018 gestart en de gunning is voorzien voor de 1e helft van 2019. De oplevering van de vispassage vindt plaats in 2021.

Daarnaast is begin 2018 gestart met onderzoek naar verdere verbetermogelijkheden van de vismigratie tussen de rijkswateren en de oppervlaktewateren in Flevoland. Tevens wordt nagegaan hoe de visstand binnen de polder kan worden verbeterd in waterlichamen waar de KRW-doelen

voor vis nog niet worden gehaald. De resultaten worden eind 2018 verwacht. Op basis van de resultaten zal in 2019 worden nagegaan welke haalbare en betaalbare maatregelen kunnen worden genomen om KRW-doelen voor vis tijdig te halen.

Maatregelen Kaderrichtlijn Water:

- 1 Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in Flevoland.
- 2 Uiterlijk 2021 legt het waterschap een vispassage aan voor soorten die van de rijkswateren naar de Noordoostpolder trekken.
- 3 Voor 2020 inventariseert het waterschap hoe de vismigratie tussen de rijkswateren en de oppervlaktewateren in het beheergebied van Zuiderzeeland verder is te verbeteren en programmeert waar nodig maatregelen.
- 4 Voor 2019 onderzoekt het waterschap hoe de vismigratie binnen de polders verder kan worden verbeterd om de KRW-doelstellingen voor vis te bereiken en neemt uiterlijk 2021 de noodzakelijke maatregelen.
5. In de periode tot 2021 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel, dat in landelijk gebied vrijkomt uit het natte profiel van de watergangen, zo snel mogelijk kan worden verwijderd.

Plaagsoorten (exoten) bestreden

Steeds vaker duiken invasieve exoten op die overlast veroorzaken in het beheer. Zo staat de Japanse duizendknoop en de reuzenberenklauw op een aantal locaties op onze dijken en wordt ongelijkbladig vederkruid in het stedelijk water van Emmeloord aangetroffen. In 2018 bereidt het waterschap beleid voor over hoe het wil omgaan met exotenbestrijding. In 2019 wordt het nieuwe exotenbeleid afgerond. Hierbij sluiten we aan bij het masterplan van de provincie. Het waterschap blijft alle watergangen en waterkeringen controleren op exotische waterplanten en onderneemt snel actie indien nodig. Deze aanpak blijkt tot nu toe effectief.

Het college van DenH heeft in juli 2018 besloten dat, bij gebrek aan andere effectieve beheermaatregelen, Japanse duizendknoop op dijken mag worden bestreden met chemische middelen. Het waterschap is in overleg met het Commissie Toelating Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden over aanpassing van het wettelijk gebruiksvoorschrift. Zo nodig zal in 2019 een tijdelijke ontheffing worden aangevraagd om de Japanse duizendknoop met chemische middelen te bestrijden. Mocht er zich een goede, niet-chemische, bestrijdingsmethode aandienen, dan zal het waterschap deze verkennen.

In Emmeloord is het waterschap dit jaar gestart met een pilot om het daar aangetroffen ongelijkbladig vederkruid te verwijderen. Op basis van resultaten gaat het waterschap na hoe het komende jaren met de bestrijding wil omgaan.

Daarnaast verstrekt het waterschap informatie aan inwoners over de gevolgen van het bewust en onbewust uitzetten van exotische dieren en planten.

Maatregelen Exoten:

- 2 Vanaf 2016 gaat het waterschap het bewust en onbewust uitzetten van exoten en de verspreiding ervan zoveel mogelijk tegen.

Afleiding doelen Overige wateren ligt op schema

Samen met de betreffende gemeentes en de terreinbeherende instanties zijn in de periode 2015-2017 doelen geformuleerd voor het stedelijk water van Lelystad, Zeewolde en Almere én voor dertien wateren in natuurterreinen. In 2018 en 2019 worden doelen afgeleid voor al het stedelijk wateren in de Noordoostpolder en voor 17 natuurwateren verspreid over Flevoland. Het streven is dat er in 2020 voor al het stedelijke water in Flevoland doelen zijn afgeleid. In 2021 resteren er dan nog een aantal laatste natuurwateren. In totaal moeten er in 2021 doelen zijn afgeleid voor circa 55 grotere en kleinere plassen, poelen en beeksystemen in natuurgebieden en voor het stedelijk water in zes gemeenten. De doelefleiding ligt op schema. Aan het eind van het traject (2022) worden alle geformuleerde doelen in perspectief geplaatst. De provincie Flevoland stelt uiteindelijk de doelen voor het Overig water in Flevoland vast.

Maatregelen Overige wateren:

- 1 In de periode tot en met 2021 leidt het waterschap, samen met de betrokken gebiedspartners, voor niet-KRW waterlichamen doelen af voor regionale (ecologische) en fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.

4.2.2 Goede oppervlaktewaterkwaliteit

Vorbereidingen derde KRW-stroomgebiedbeheerplan van start

In 2019 starten de voorbereidingen voor het Stroomgebiedbeheerplan 2022-2027. Het waterschap gaat in 2019 in het kader van het gebiedsproces in gesprek met de gebiedspartners over de doelen en maatregelen van de Kaderrichtlijn Water. Eind 2019 is duidelijk of KRW-doelen herijkt moeten worden en of het nodig is om aanvullende maatregelen te nemen om de KRW-doelen voor eind 2027 te halen. De uitkomsten van het KRW-planproces worden meegenomen in het nieuwe Waterbeheerplan. Op voorhand worden geen grote aanpassingen van doelen en maatregelen verwacht. In het gebiedsproces wordt verkend of de Lepelaarplassen de status van KRW-waterlichaam moeten houden of dat ze tot de Overige wateren gerekend kunnen worden. Voor de Oostvaardersplassen zullen nieuwe doelen moeten worden geformuleerd. Door de Natura2000-maatregelen die genomen worden, zullen de huidige toestand en het beheer sterk veranderen. Mogelijk zullen ook maatregelen ter bevordering van de vismigratie deel uitmaken van het volgende stroomgebiedbeheerplan.

Inzameling medicijnresten succesvol

Met de inzamelings- en voorlichtingscampagnes is het waterschap op de goede weg. Naar aanleiding van de succesvolle inzameling in de gemeente Almere is het waterschap in 2018 in gesprek gegaan met de gemeenten Noordoostpolder, Lelystad en Urk. Het streven is om in 2019 met de overige gemeenten in gesprek te gaan. Daarnaast zal in 2019 samen met de ziekenhuizen in Flevoland worden verkend welke bronmaatregelen in de ziekenhuizen kunnen worden genomen.

In 2018 zal het onderzoek in Almere naar verspreiding van antibioticaresistentie via foute aansluiting worden afgerond. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het RIVM in samenwerking met de gemeente Almere en het waterschap. Voor 2019 worden geen concrete vervolgcactiviteiten voorzien. Wel blijft het waterschap de ontwikkelingen op dit onderwerp volgen. Daarnaast faciliteert het waterschap onderzoek naar de aard en risico's van microplastics in oppervlaktewater via het TRAMP-onderzoek waarvoor de WUR promovendi onderzoek laat verrichten. De financiële bijdrage aan het onderzoek wordt dit jaar afgerond. Het onderzoek loopt echter nog door tot eind 2019. Op basis van de resultaten zal worden nagegaan of en welke vervolgcactivaties er nodig zijn.

Maatregelen Chemische oppervlaktewaterkwaliteit:

- 3 Uiterlijk 2020 inventariseert het waterschap het vóórkomen van microplastics, relevante emissiebronnen van microplastics en risico's in zijn beheergebied.
- 4 Voor 2019 inventariseert het waterschap het voorkomen van geneesmiddelen voor mens en dier en relevante emissiebronnen van geneesmiddelen voor mens en dier in zijn beheergebied.
- 5 Uiterlijk 2021 verkent het waterschap in samenwerking met producenten, voorschrijvers en gebruikers de kansrijkheid van maatregelen om de emissies van geneesmiddelen voor mens en dier te verminderen.
- 6 Het waterschap zet gedurende de planperiode in op het terugdringen van zwerfvuil in en langs het water.
- 7 Samen met milieuorganisaties activiteiten uitvoeren om bij bedrijven en bewoners bewustzijn te creëren van stoffen die niet in het water thuishoren (vet, microplastics).

Actieplan Bodem en Water goed op weg

Het waterschap, de provincie en LTO werken binnen het Actieplan Bodem en Water samen met agrariërs aan het (verder) verbeteren van de waterkwaliteit en bodemkwaliteit. De nadruk ligt daarbij op het beperken van de emissies van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten. Bij de vaststelling van de nota Zicht op waterkwaliteit is de inzet op onder andere agrarische activiteiten geïntensiveerd. In 2018 zijn de pilotprojecten "Opslag van vaste mest" en "Schoon erf, schone sloot" met succes afgerond. Onder andere als uitkomst van deze projecten worden in 2019 activiteiten uitgevoerd zoals de aanleg van akkerranden, de organisatie van demonstratiebijeenkomsten, een kennisdag over water en bodem, de opslag van vaste mest, het project Spaarwater en de gebiedsgerichte aanpak rond de Onderduikerstocht en de uitvoering van adviesbezoeken. Na een eerste fase van bewustwording is het de bedoeling dat telers in de loop van 2018 en 2019 water- en bodemmaatregelen gaan nemen om de emissies te beperken. Waterschap en provincie faciliteren het investeren in maatregelen via POP3-subsidie. In 2019 zal het waterschap een volgende gebiedsgerichte pilot starten.

Medio 2018 is het waterschap gestart met de intensivering van adviesbezoeken aan agrariërs. Met de invulling van de helpdesk/loket voor agrariërs is een eerste begin gemaakt. Het streven is om de helpdesk in 2019 operationeel te hebben.

In 2018 heeft het waterschap de cofinanciering van de groenblauwe dienst Akkerranden vergroot. De uitvoering van akkerranden verloopt naar wens. De voortgang op het ontwikkelen van groenblauwe diensten, waarbij ingelanden maaisel gebruiken als bodemverbeteraar, is vertraagd. Belangrijke reden van de vertraging zijn afgewezen subsidieaanvragen van Landschapsbeheer Flevoland en het Flevolands Agrarisch Collectief (FAC), waardoor er nog geen haalbaarheidstudie is uitgevoerd. Naar verwachting zal de haalbaarheidstudie in 2019 worden uitgevoerd. Op basis van de haalbaarheidsstudie kan het waterschap een besluit nemen over eventuele cofinanciering van groenblauwe diensten.

Begin 2019 wordt, na enige vertraging, gestart met het opstellen van de water- en nutriëntenbalansen voor de vijf afdelingen in Flevoland (Hoge, Lage en Tussenafdeling NOP en Hoge en Lage afdeling ZOF).

Via de Unie van Waterschappen en met een vertegenwoordiging in de landelijke Werkgroep Emissiereducerende Maatregelen Gewasbeschermingsmiddelen (WEMG), is het waterschap betrokken bij het Hoofdlijnenakkoord gewasbescherming Open Teelten. Het hoofdlijnenakkoord open teelten wordt opgesteld naar voorbeeld van het hoofdlijnenakkoord glastuinbouw en beoogt de emissies van gewasbeschermingsmiddelen op termijn verder terug te dringen.

Maatregelen Nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen:

- 1 Het waterschap agendaert de problematiek rondom nutriënten, gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen via de Unie van Waterschappen en Bureau Brussel op nationaal en Europees niveau.
- 2 Via het Actieplan Bodem en Water Flevoland voert het waterschap in samenwerking met de sector kansrijke en effectieve maatregelen uit om de emissies van nutriënten en gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen te beperken.
- 3 Voor 2021 stelt het waterschap water- en nutriëntenbalansen op voor de verschillende afdelingen in de Noordoostpolder en Zuidelijk en Oostelijk Flevoland.

Dertien zwemwaterlocaties in 2019?

Het waterschap monitort de waterkwaliteit van twaalf aangewezen zwemwaterlocaties in Flevoland. De afspraken hierover zijn vastgelegd in de zwemwaterrichtlijn. De resultaten van de monitoring nemen we op in de website www.zwemwater.nl. Op deze site is de status weergegeven van alle aangewezen zwemwaterlocaties in Nederland. De zwemwaterrichtlijn zegt niets over blauwalg. Maar als we blauwalg aantreffen, dan nemen we dat vanzelfsprekend mee in het zwemadvies dat we afgeven aan de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi & Vechtstreek, ook al voldoet de locatie aan alle eisen van de richtlijn. Bij een negatief advies besluit de provincie om een zwemwaterlocatie al dan niet te sluiten. De plas in het Larserbos is nu nog een potentiële zwemwaterlocatie. De zwemwaterkwaliteit was de afgelopen twee jaar voldoende. De locatie kan daarmee mogelijk al in 2019 door de provincie worden aangewezen als zwemwaterlocatie.

Maatregelen Zwemwater:

- 1 Aan de hand van zwemwaterprofielen volgt het waterschap de zwemwaterkwaliteit en neemt zo mogelijk maatregelen om de waterkwaliteit op de zwemwaterlocaties te verbeteren.
- 2 Het waterschap monitort de zwemwaterkwaliteit op potentiële zwemwaterlocaties en adviseert de provincie hierover.

4.2.3 Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

Verdergaande samenwerking in de afvalwaterketen

In 2018 is de Regionale Bestuursovereenkomst Afvalwaterketen Flevoland 2018 – 2024 door het waterschap en de gemeenten Almere, Lelystad, Dronten, Urk en Zeewolde getekend. Met deze overeenkomst wordt de komende jaren een bijdrage geleverd aan de taken die nodig zijn om het afvalwater binnen de regio op een maatschappelijk verantwoorde wijze te verwerken. De gemeenten en het waterschap gaan samen aan de slag met belangrijke ontwikkelingen zoals klimaatverandering, de noodzaak om duurzame oplossingen te genereren en aan te sluiten op de ambities in de Omgevingswet om meer integraal te werken. Deze ontwikkelingen brengen een belangrijke veranderopgave voor gemeenten en waterschap. Met de nieuwe overeenkomst wordt de samenwerking verder geïntensiveerd op de onderwerpen regionaal rioolgemalen- en persleidingenbeheer, innovaties en duurzaamheid, gezamenlijke planvorming en kennisontwikkeling. In 2019 zal er een besluit worden genomen over het op / in te richten regionaal rioolgemalen en persleidingenteam.

Naar integrale (afval)waterplannen

In lijn met de nieuwe bestuursovereenkomst is het waterplan Almere afgerond en zal de komende jaren worden gewerkt aan de implementatie daarvan. In Zeewolde wordt samen met de gebruikers / bewoners gewerkt aan een update van het Waterplan. Vanuit het stedelijk waterplan Noordoostpolder wordt nu gewerkt aan het "Watertakenplan Noordoostpolder". In 2019 zullen deze worden afgerond en gestart met de implementatie. De gemeente Lelystad heeft in haar coalitieprogramma ook de ambitie uitgesproken om samen met het waterschap een waterplan te gaan opstellen de komende jaren.

Regen- of hemelwaterbeleid

In 2018 is een eerste start gemaakt met de herziening van het regenwaterbeleid. Uit onderzoek, in Almere en Zeewolde, is gebleken dat het afstromende regenwater vanuit woonwijken en bedrijfsterreinen minder verontreinigd is dan het huidige beleid veronderstelt. Ook het effect op de oppervlaktewaterkwaliteit is kleiner dan eerder aangenomen. Aan de andere kant zijn er ontwikkelingen die een negatief effect kunnen hebben op de waterkwaliteit, zoals de klimaatsverandering, het gebruik van nieuwe stoffen, maar ook het veranderde denken van middelen naar doelen. De evaluatie en herziening biedt kansen om tot een modern en gedragen beleid te komen. In 2019 zal dit beleid worden afgerond waarna dit in 2020 kan worden geïmplementeerd.

Verwijderingsrendementen geneesmiddelen AWZI's

In 2019 verwacht het waterschap meer duidelijkheid te krijgen over de te volgen aanpak voor vermindering van emissies van medicijnresten. In 2017 voerde STOWA in het kader van de nationale Ketenaanpak Medicijnresten in Water een landelijke hotspotanalyse uit. Naar aanleiding van deze hotspotanalyse onderzoekt het waterschap, samen met de andere waterschappen in Rijn-Oost, de verwijderingsrendementen van medicijnresten op bestaande zuiveringen. De resultaten worden in 2019 verwacht. Op basis van de resultaten werken we een aanpak uit over hoe we als waterschap de komende jaren invulling geven aan de ketenaanpak. Naar verwachting ligt de nadruk in 2019 nog op kennisverwerving.

Maatregelen Robuust afvalwatersysteem:

- 1 Het waterschap stelt in de periode tot en met 2021 samen met gemeenten integrale plannen op over (afval)water in stedelijk gebied.
- 2 Uiterlijk in 2019 brengt het waterschap de kosten en baten van de verwijdering van medicijnresten op de AWZI's in beeld.
- 3 Het waterschap stelt in 2021 beleidsregels op voor gebiedsgericht beleid in het buitengebied en voor de afweging centraal/decentraal zuiveren bij nieuwe ontwikkelingen.

Beheerst en efficiënt zuiveren, ook op lange termijn

De zuiveringsrendementen blijven op hoog niveau. Door de economische groei, de groei van het aantal woningen en bedrijven nemen de hoeveelheid slib en de verwerkingskosten toe. Met projecten zoals Ephyra en Torwash wordt ingezet op optimalisatie van het zuiveringsproces in termen van kosten, energierugwinning en reductie van slib. In 2019 werkt het waterschap verder aan een strategie voor de slibeindverwerking op termijn. De planning is om in 2019 helderheid te krijgen over de vraag op welke wijze het waterschap na 2022 zorgt voor (een duurzame) verwerking van het slib.

In 2018 is gewerkt aan een persleidingenbeheerplan. Dit plan geeft inzicht in het huidige beheer en welke optimalisatie gewenst is en wat hiervan de consequenties zijn in termen van inzet en financiën. Hierbij is een assetmanagementbenadering toegepast. Begin 2019 wordt het persleidingenbeheerplan ter besluitvorming voorgelegd aan de AV met daarbij de vraag of de huidige aanpak moet worden herzien en zo, ja met welke ambitie en op welke termijn. In de komende periode zal er verder worden gewerkt aan de optimalisatie van kosten en risico's.

Een eerlijke kostenverdeling

In de afgelopen jaren is conform planning gewerkt aan het in beeld brengen van de oorzaak en de omvang van de discrepantie. In 2018 lag de focus op Tollebeek / Urk. In 2019 zal het onderzoek voor Almere worden opgepakt. In 2018 is meer en meer in het veld gezocht naar de oorzaken en is de focus komen te liggen op toezicht en handhaving. Dit is de lijn voor de komende jaren.

Op zoek naar kansen met Bedrijfsafvalwater

Eind 2018 wordt een beleidskader Bedrijfsafvalwater ter besluitvorming voorgelegd aan de AV. Op basis hiervan gaat het waterschap vanaf 2019 actief op zoek naar kansen om met bedrijfsafvalwater de doelmatige en duurzame werking van de AWZI's te verbeteren.

Maatregelen Doelmatig beheer:

- 1 Het waterschap richt zich, overeenkomstig de Bestuursovereenkomst afvalwaterketen Flevoland periode 2018 - 2024, in de periode tot 2024 op de vermindering van de kosten en kwetsbaarheid en de verhoging van kwaliteit in de afvalwaterketen.
- 2 Het waterschap treft in de planperiode effectieve maatregelen om de discrepantie tussen inkomsten en kosten van zuivering terug te brengen tot een acceptabel niveau.
- 3 Het waterschap zet gedurende de planperiode de invoering van assetmanagement voort.

Klimaatbestendig afvalwatersysteem

Het waterschap heeft als doel het gehele afvalwatersysteem op termijn klimaatbestendig in te richten. Deze bestendigheid bestaat uit verschillende componenten: verminderen energieverbruik en het gebruik van duurzame energie (Masterplan Duurzame Energie), grondstoffenwinning (Ontwikkelagenda grondstoffen) en het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen. Om bovenstaande doelstellingen te realiseren, worden de diverse mogelijkheden op de verschillende AWZI's verkend, zoals biovergisting en de opwerking van biogas naar aardgaskwaliteit. Op basis van valuecases zullen deze projecten gedurende de planperiode ter besluitvorming worden voorgelegd. Twee trajecten uit 2018 lopen door in 2019 en naar verwachting moeten daarvoor ook (aanvullende) keuzes worden gemaakt:

1. De Ephyra-installatie op de AWZI Tollebeek is begin 2018 opgestart. Tot 2020 wordt er gewerkt aan de optimalisatie van de installatie.
2. In 2018 is in Almere een pilot gestart met de toepassing van de Torwash-technologie in samenwerking met ECN. Eind 2018 zijn de resultaten gereed.

Hierbij speelt ook de vraag hoe het beste kan worden omgegaan met de groei van het aanbod van afvalwater en de totale zuiveringscapaciteit.

In de komende jaren zal verder inhoud en vorm worden geven aan assetmanagement. Een belangrijk aspect daarbij is de integratie tussen strategisch / tactisch / operationeel beheer en beleid.

Samenwerking vliegveld Lelystad

In 2019 en de jaren daarna wordt uitvoering gegeven aan de samenwerkingsovereenkomst die naar verwachting eind 2018 wordt ondertekend door Lelystad Airport, Lelystad Airport Businesspark, de provincie Flevoland, de gemeente Lelystad en het waterschap.

Maatregelen Duurzame, klimaatbestendige en energiezuinige inrichting:

- 1 Het waterschap neemt gedurende de planperiode maatregelen die ertoe bijdragen dat de afvalwaterketen in 2035 100% zelfvoorzienend is. Daarmee geeft het waterschap invulling aan de energiestrategie.
- 2 Het waterschap stelt in 2019 een slibstrategie op.
- 3 Het waterschap onderzoekt gedurende de planperiode hoe het gehele afvalwatersysteem in 2030 klimaatbestendig ingericht kan zijn.

4.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Schoon Water verbonden zijn.

Tabel 4.1 Netto lasten programma Schoon Water (bedragen in miljoenen euro's)

	Realisatie 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Goede kansen voor flora en fauna	0,6	0,5	0,7	0,7	0,7	0,7
Goede oppervlakte-waterkwaliteit	1,6	2,0	1,9	2,1	2,2	2,3
Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht	18,2	19,1	19,3	19,7	20,4	21,2
Netto programmalasten	19,8	21,6	21,9	22,5	23,3	24,2

De lasten van het programma Schoon water nemen in het jaar 2019 iets toe. De mutaties in volgende jaren worden in de onderstaande tabel toegelicht. Het totaal van de netto lasten van de subprogramma's 'Goede kansen voor flora en fauna' en 'Goede oppervlaktewaterkwaliteit' komt ten laste van de watersysteemtaak. Het totaal van het subprogramma 'Robuust afvalwatersysteem, duurzaam beheerd en doelmatig ingericht' komt ten laste van de zuiveringstaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2019-2022 ten opzichte van het basisjaar 2018 inzichtelijk gemaakt.

Tabel 4.2 Mutaties netto lasten programma Schoon Water jaren 2019-2022 (bedragen in miljoenen euro's)

	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Netto lasten basisjaar	21,6	21,6	21,6	21,6	21,6
Inflatie en loonontwikkeling		0,3 ⁹	0,8	1,3	1,8
Ontwikkeling zuiveringsbeheer		0,4	0,5	0,7	0,9
Mutatie kapitaallasten		- 0,1	- 0,2	- 0,2	0,1
Zicht op waterkwaliteit		0,1	0,2	0,3	0,3
Besparing door zonnepanelen		- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1

⁹ De inflatieruimte is in de eerste jaarschijf centraal geraamd bij het programma Algemeen.

Besparingen door Ephyra		- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Tijdelijke inzet discrepantie		- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Diffuse emissies		0,0	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Diversen		- 0,1	- 0,2	- 0,2	- 0,3
Netto programmalasten	21,6	21,9	22,5	23,3	24,2

Investerings

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de voorjaarsnota 2019-2022. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 4.4 gaat in op de kredietverlening voor investeringsprojecten die in 2019 zullen starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2019).

Tabel 4.3 Investeringsuitgaven programma Schoon Water (bedragen in miljoenen euro's)

	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Reguliere investeringen	2,8	3,1	5,0	2,7
Speciale investeringen	0,1	-	2,0	4,4
Totaal investeringsuitgaven¹⁰	2,9	3,1	7,0	7,1

Met betrekking tot investeringen maakt Waterschap Zuiderzeeland onderscheid tussen "reguliere" en "speciale" investeringsprojecten. Speciale investeringsprojecten zijn projecten met een hoger risico, grote impact op de taakuitvoering en/of het beleid van het waterschap en worden apart door de AV aangewezen. Op basis van de in juli 2018 vastgestelde Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie worden met de vaststelling van de begroting ook de voorgenomen investeringsuitgaven uit de investeringsplanning geautoriseerd, voor zover de aanvangsdatum van de betreffende investeringsprojecten in het begrotingsjaar ligt. Het college is vervolgens bevoegd tot kredietverlening. Voor speciale investeringsprojecten geldt verder dat de AV de beleidsmatige kaders moet hebben vastgesteld alvorens het college kan starten met de uitvoering.

De reguliere investeringen van het programma Schoon Water bevatten renovaties en vervanging van zuiveringstechnische werken. Het gaat dan voornamelijk om renovaties van rioolgemalen en (delen van) installaties op AWZI's. De kredietverlening voor de speciale investeringen die in de investeringsplanning zijn opgenomen, vindt naar verwachting niet in 2019 plaats, maar verder in de planperiode van deze Meerjarenbegroting. De verwachting is wel, dat in 2019 kaderstellende besluitvorming wordt gevraagd voor toekomstige investeringen of aanvullend onderzoek. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om Torwash of de strategie voor slibeindverwerking.

Hieronder is een overzicht weergegeven van de reguliere en speciale investeringen die in het komend jaar aanvangen. Voor de speciale investeringen is verder aangegeven of en wanneer de AV de beleidsmatige kaders heeft vastgesteld.

Tabel 4.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2019 kredietverlening plaatsvindt (bedragen in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Totaal investering	krediet 2019
Reguliere investeringen	6.037	6.037
Totaal	6.037	6.037

¹⁰ Ten opzichte van het Investeringsplan 2019-2022 is een aantal investeringen ihkv verduurzaming (zonneweides) naar achteren geschoven als gevolg van de besluitvorming over Windpark Hanze.

5. Dekkingsmiddelen per taak en post onvoorzien

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de dekkingsmiddelen per taak. Het betreft voornamelijk de omslag- en zuiveringsheffing. De omslagen zijn ter financiering van het watersysteem, de zuiveringsheffing ter financiering van de zuiveringen. Daarna wordt aandacht besteed aan de post onvoorzien.

Lastenontwikkeling komende jaren

De lasten van het waterschap nemen de komende jaren toe. Hieronder is een totaaloverzicht opgenomen van de netto lasten per programma en de dekking van deze lasten door de waterschapsbelastingen. De belastingen inclusief het gevoerde beleid op het gebied van kwijschelding worden behandeld in de paragraaf waterschapsbelastingen (zie paragraaf 6.6).

TABEL 5.1 LASTENONTWIKKELING (BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

	Realisatie 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Algemeen	23,5	25,5	25,8	25,8	26,5	27,2
Waterveiligheid	7,0	7,2	7,1	7,9	7,6	7,9
Voldoende water	18,8	19,6	19,8	21,1	20,5	21,2
Schoon water	20,4	21,6	21,9	22,5	23,3	24,2
Netto lasten	69,7	73,9	74,6	77,2	77,9	80,5
Watersysteemheffing	41,5	43,2	44,7	46,2	47,9	49,5
Verontreinigingsheffing	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Zuiveringsheffing	28,3	28,5	28,9	29,4	29,8	30,3
Waterschapsbelastingen	70,5	72,4	74,3	76,3	78,4	80,6
Exploitatieresultaat	0,8	- 1,6	- 0,3	- 0,9	0,5	- 0,1
Reserve-inzet	- 1,0	1,6	0,3	0,9	- 0,5	0,1
Resultaat na reserve-inzet	- 0,1	-	-	-	-	-

De verwachte mutatie van de waterschapsbelastingen in de komende jaren is gezien het voorgaande schema als volgt.

TABEL 5.2 VERWACHTE MUTATIE VAN DE OPBRENGSTEN VAN DE WATERSCHAPSBELASTINGEN IN DE KOMENDE JAREN

Jaar	Watersysteemheffing	Zuiveringsheffing
2019	3,50%	0,00%
2020	3,50%	0,86%
2021	3,50%	0,85%
2022	3,50%	0,85%

Door het scherp begroten van de lasten en de inzet van reserves is het waterschap in staat voor de komende jaren een beperkte ontwikkeling van de waterschapsbelastingen te realiseren. Voor de tariefontwikkeling is daarbij ook de ontwikkeling van de eenheden van belang (zie paragraaf 6.6).

Post onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien van € 0,1 miljoen opgenomen. Het college van Dijkgraaf en Heemraden is bevoegd een overschrijding van geautoriseerde netto kosten te dekken uit het bedrag voor onvoorzien in de begroting, conform de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie van Waterschap Zuiderzeeland.

PARAGRAFEN



6. Verplichte paragrafen

Artikel 4.11 van het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de begroting paragrafen worden opgenomen, waarin de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede de waterschapsbelastingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor de Algemene Vergadering voldoende inzicht krijgt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de volgende paragrafen voor:

- Bedrijfsvoering;
- Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar;
- Uitgangspunten en normen;
- Incidentele baten en lasten ;
- Kostentoerekening;
- Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen;
- Waterschapsbelastingen;
- Weerstandsvermogen;
- Financiering;
- Verbonden partijen;
- EMU-saldo.

De aspecten met betrekking tot de bedrijfsvoering zijn in het programma Algemeen opgenomen. Daarbij is ook ingegaan op de ontwikkelingen met betrekking tot organisatie en personeel en de formatie. Voor de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt daarom verwezen naar het programma Algemeen.

6.1. ONTWIKKELINGEN SINDS HET VORIGE BEGROTINGSJAAR

In de paragraaf betreffende de ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar kan worden ingegaan op externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de vorige begroting en de behandeling van de meerjarenraming hebben voorgedaan. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht. Bij Waterschap Zuiderzeeland is ervoor gekozen om de algemene ontwikkelingen in het hoofdstuk 1 van de begroting op te nemen en de programmaspecifieke ontwikkelingen mee te nemen in de programma's.

6.2. UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

In de paragraaf betreffende de uitgangspunten en normen wordt onder andere ingegaan op de in de begroting opgenomen salarisontwikkeling, inflatie en overige uitgangspunten die voor lastenstijgingen dan wel batenstijgingen en batendalingen zijn gehanteerd en die deels aan de geraamde bedragen ten grondslag liggen.

TABEL 6.1 ALGEMENE GRONDSLAGEN

Omschrijving	Grondslag
Lonen (incl. sociale lasten)	2,50%
Prijzen	2,50%
Rekenrente	2,25%

Lonen

Bij de loonontwikkelingen is rekening gehouden met de recent afgesloten cao en vervolgens een stijging van 2,50% (en is exclusief reguliere periodiekenstijging). Dit percentage is gebaseerd op de prognose van het Centraal Economisch Planbureau (CPB).

Prijzen

Bij de prijsontwikkelingen is rekening gehouden met een stijging van 2,50%. Ook dit percentage is gebaseerd op de cijfers afkomstig van het CPB en CBS.

Investeringsen

Naast prijscompensatie spelen ontwikkelingen in de markt en aanbestedingsresultaten een belangrijke rol in de raming van een investering. Er wordt bij de jaarlijkse actualisatie van het investeringsplan daarom – rekening houdend met al deze factoren – een zo reëel mogelijke inschatting gemaakt van de investering naar het prijspeil van het komende begrotingsjaar.

Rekenrente

De rekenrente wordt in 2019 gesteld op 2,25%. Dit percentage is gebaseerd op de rente van reeds afgesloten leningen (het overgrote deel), de verwachte rente op nieuw af te sluiten langlopende leningen en de verwachte rente over het rekeningcourantsaldo.

6.3. INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd. De Meerjarenbegroting 2019-2022 bevat geen baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen en van materieel niveau zijn en dus als incidenteel kunnen worden bestempeld.

6.4. KOSTENTOEREKENING

In deze paragraaf wordt ingegaan op de principes die zijn gehanteerd bij de toerekening van kosten aan uiteindelijk de kostendragers, dat wil zeggen de wettelijke taken. Waterschap Zuiderzeeland onderscheidt de volgende wettelijke taken:

- watersysteemtaak;
- zuiveringstaak.

De programmalasten worden conform onderstaande tabel aan de wettelijke taken toegerekend.

TABEL 6.2 TOEREKENING PROGRAMMALASTEN NAAR WETTELIJKE TAAK

Programma	Watersysteemtaak	Zuiveringstaak
Algemeen		
▪ <i>Functionele overheid</i> ¹¹	60%	40%
▪ <i>Omgeving en organisatie</i>	60%	40%
▪ <i>Bedrijfsvoering</i>	Op basis van de directe lasten per taak ¹²	Op basis van de directe lasten per taak ¹³
Waterveiligheid	100%	-
Voldoende water	100%	-
Schoon water		
• <i>Goede kansen voor flora en fauna</i>	100%	-
• <i>Goede oppervlaktewaterkwaliteit</i>	100%	-
• <i>Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht</i>	-	100%

6.5. ONTTREKKINGEN AAN VOORZIENINGEN EN BESTEMMINGSRESERVES

In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen kunnen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves kan worden gedaan.

Onttrekkingen aan voorzieningen

Bij Waterschap Zuiderzeeland zijn de onderstaande voorzieningen opgenomen:

Arbeidsgerelateerde verplichtingen:

- Pensioenen voormalige bestuurders
- Personele reorganisatie

Overige voorzieningen:

- Baggeren

De voorzieningen zijn door de Algemene Vergadering ingesteld voor een vooraf vastgesteld bestedingsdoel. Onttrekkingen aan deze voorzieningen, voor zover passend binnen dit vastgestelde bestedingsdoel, zullen plaatsvinden zonder dat hiervoor nog door de Algemene Vergadering nader toestemming moet worden verleend.

Onttrekkingen aan bestemmingsreserves

Door de Algemene Vergadering zijn de onderstaande bestemmingsreserves ingesteld.

- Baggeren Almere
- Stedelijk water
- Duurzame energie
- Duurzame oevers

Conform het vastgestelde beleid is er instemming vanuit de AV nodig voordat er gelden uit bestemmingsreserves kunnen worden onttrokken. In mei 2018 heeft de AV ingestemd met onttrekkingen van de bestemmingsreserve duurzame energie voor een totaalbedrag van € 456.000 ten behoeve van de maatregelen uit het jaarplan 2018, die deels ook doorlopen in 2019¹⁴. In november 2017 heeft de AV ingestemd met een voorstel om de bestemmingsreserve duurzame oevers te benutten voor verschuivingen in jaarlijkse uitgaven ten behoeve van het aanlegprogramma duurzame oevers 2017-2021.

¹¹ De netto lasten van 'Functionele overheid' komen voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak, behalve de lasten van vergunningverlening en handhaving, die direct aan de taken worden toegerekend.

¹² In de praktijk is dit percentage voor de watersysteemtaak nagenoeg gelijk aan 60%.

¹³ In de praktijk is dit percentage voor de zuiveringstaak nagenoeg gelijk aan 40%.

¹⁴ Na onttrekking hiervan resteert er nog een bedrag van € 4.000 in deze bestemmingsreserve.

6.6. WATERSCHAPSBELASTINGEN

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen: de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing.

De kosten die te maken hebben met waterkeringen, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer met uitzondering van het zuiveringsbeheer, worden gefinancierd uit één watersysteemheffing, die wordt betaald door inwoners en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. De inwonerdichtheid en de economische waardeverhoudingen zijn de centrale uitgangspunten voor de financiering van het watersysteembeheer.

De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringslib. De directe lozingen op het oppervlaktewater worden in de verontreinigingsheffing betrokken. De opbrengsten daarvan gaan naar het watersysteembeheer.

Kostentoedeling

Bij de vaststelling van de omslagtarieven voor 2019 voor de verschillende belangencategorieën is in de Meerjarenbegroting 2019-2022 de hiervoor geldende Kostentoedelingsverordening 2019 toegepast.

Minimaal eenmaal in de vijf jaar moet deze Kostentoedelingsverordening worden herzien. In oktober 2018 is de nieuwe Kostentoedelingsverordening door de Algemene Vergadering vastgesteld.

In de Kostentoedelingsverordening is vastgelegd hoe de taakkosten van de watersysteemtaak naar aard en omvang van het belang worden verdeeld over belanghebbenden in de taak. In het onderstaande schema vindt u de vastgestelde verdeling.

TABEL 6.3 VASTGESTELDE PERCENTUELE TOEDELING VAN DE KOSTEN AAN DE BELANGENCATEGORIEËN

Belangencategorie	Percentage
Ingezetenen	29,0%
Gebouwd	45,3%
Ongebouwd	23,2%
Natuurterreinen	2,5%

De Kostentoedelingsverordening is niet van toepassing op de zuiveringstaak. De kosten hiervan worden opgebracht door bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen.

Belastingeenheden

Voor Flevoland is voor de komende jaren een volumevergroting gepland, behalve voor het aantal hectaren ongebouwd dat jaarlijks afneemt. Deze gemiddelde groei van het aantal woningen en bedrijven is meegenomen voor wat betreft het aantal woningen, ingezetenen en bedrijven. In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de ontwikkelingen in het aantal belastingeenheden.

TABEL 6.4 ONTWIKKELING EENHEDEN WATERSYSTEEMTAAK (OMSLAGEN)

Jaar	Woon-eenheden	WOZ Waarde (* € 1 miljard)	Ha ongebouwd (overig)	Ha ongebouwd (wegen)	Ha natuurterrein
Jaar 2017	157.100	39,283	100.700	7.000	118.000
Jaar 2018	161.100	41,011	100.000	7.100	117.700
Jaar 2019	162.900	44,742	99.600	7.200	117.500
Jaar 2020	164.900	45,992	99.500	7.200	117.500
Jaar 2021	166.400	47,181	99.400	7.200	117.500
Jaar 2022	167.900	48,412	99.300	7.200	117.500

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2018.
- Een toename van het aantal wooneenheden / woningen in het jaar 2019 met 2.500, in het jaar 2020 met 2.000 en vanaf het jaar 2021 met 1.500 per jaar.
- Een toename van de WOZ-waarde van de reeds bestaande onroerende zaken met 7,0% in het jaar 2019 en in de jaren daarna met 2,5%.
- Een afname van het aantal hectares ongebouwd met 100 hectaren per jaar.
- Geen wijziging in het aantal hectares wegen en natuurterreinen in 2019 en verder.

TABEL 6.5 ONTWIKKELING VERVUILINGSEENHEDEN WATERSYSTEEMTAAK (VERONTREINIGINGSHEFFING)

Jaar	Directe Lozingen (woningen)	Directe Lozingen (bedrijven)	Totaal
Jaar 2017	7.500	5.500	13.000
Jaar 2018	7.400	4.500	11.900
Jaar 2019	7.600	4.500	11.900
Jaar 2020	7.600	4.500	11.900
Jaar 2021	7.600	4.500	11.900
Jaar 2022	7.600	4.500	11.900

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2018.
- Geen wijziging in het aantal eenheden directe lozingen in 2019 en verder.

De zuiveringstaak op basis van het aantal eenheden zuiveringsheffing woningen en bedrijven.

TABEL 6.6 ONTWIKKELING VERVUILINGSEENHEDEN ZUIVERINGSTAAK

Jaar	Woningen	Bedrijven (meet)	Bedrijven (tabel)	Bedrijven ¹⁵ (forfaitair)	Totaal
Jaar 2017	379.600	58.400	46.700	13.000	497.700
Jaar 2018	387.000	61.400	48.600	13.000	510.000
Jaar 2019	390.400	65.500	47.600	13.000	516.500
Jaar 2020	393.600	65.500	48.100	13.100	520.300
Jaar 2021	396.800	65.500	48.600	13.300	524.200
Jaar 2022	400.100	65.500	49.100	13.400	528.100

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal zuiveringseenheden per 31 augustus 2018.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden woningen met 0,8% per jaar.
- Geen wijziging van het aantal zuiveringseenheden meetbedrijven.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden tabel en forfaitaire bedrijven met 1% per jaar.

Kwijtschelding

Waterschap Zuiderzeeland hanteert een kwijtscheldingnorm van 100%. Kwijtschelding kan aan natuurlijke personen worden verleend voor de watersysteemheffing ingezetenen, de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing. De doelstelling is om de verzoeken binnen zes weken af te handelen.

In de jaren 2019 tot en met 2022 zal naar verwachting jaarlijks een bedrag van circa € 1,85 miljoen worden kwijtgescholden.

TABEL 6.7 KWIJTSCHELDING HEFFINGSEENHEDEN

Jaar	Ingezetenen	Zuiveringseenheden
Jaar 2017	8.200	18.000
Jaar 2018	8.500	18.500
Jaar 2019	9.200	18.700
Jaar 2020	9.000	18.400
Jaar 2021	9.000	18.400
Jaar 2021	9.000	18.400

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het toegekende aantal kwijtscheldingen per 31 augustus 2018.
- Een lichte daling van het aantal kwijtscheldingen in het jaar 2019.
- Een stabilisatie van het aantal kwijtscheldingen vanaf het jaar 2020.

De begrote kwijtschelding is ruim 5% van het totaal aantal huishoudens.

¹⁵ Tot en met het belastingjaar 2018 waren de zuiveringseenheden van de bedrijven gesplitst in meetbedrijven en overige bedrijven. Er is een inschatting gemaakt naar de nieuwe onderverdeling van meetbedrijven, tabelbedrijven en forfaitaire bedrijven.

Reservebeleid

In 2013 heeft de Algemene Vergadering het reservebeleid vastgesteld. Dit heeft geleid tot een aantal beleidskeuzes, op basis waarvan jaarlijks wordt bepaald wat de gewenste onttrekking aan de bestemmingsreserve tariefegalitatie is. In de afgelopen jaren heeft het waterschap een aantal maal achter elkaar een groot positief jaarresultaat gerealiseerd, waardoor de reserveomvang is gegroeid en wat heeft bijgedragen aan de huidige gezonde financiële positie. Het waterschap streeft ernaar om deze gezonde positie te behouden en de lastenontwikkeling voor zowel huishoudens, agrariërs en bedrijven te beperken.

In de Meerjarenbegroting 2019-2022 wordt voorgesteld om in de komende vier jaren een bedrag van € 0,6 miljoen te onttrekken aan de tariefegalitatie-reserve. Met deze onttrekking kan een gelijkmatige stijging van de lastenontwikkeling worden gerealiseerd.

TABEL 6.8 GEPLANDE MUTATIE TARIEF EGALISATIE RESERVE

Jaar	Watersysteentaak	Zuiveringstaak	Totale reserve inzet
Jaar 2019	- € 0,225 miljoen	- € 0,095 miljoen	- € 0,320 miljoen
Jaar 2020	- € 1,031 miljoen	+ € 0,120 miljoen	- € 0,911 miljoen
Jaar 2021	+ € 0,779 miljoen	- € 0,275 miljoen	€ 0,504 miljoen
Jaar 2022	+ € 0,884 miljoen	- € 0,785 miljoen	€ 0,099 miljoen
Totaal	€ 0,407 miljoen	- € 1,035 miljoen	- € 0,628 miljoen

Tarieven

Door de toepassing van de nieuwe kostentoedeling en de verhoging van de tariefdifferentiatie zijn de verschillen tussen de tarieven van het begrotingsjaar 2019 en het voorgaande jaar groot. De gewijzigde kostentoedeling zorgt voor lagere tarieven bij gebouwde eigendommen, maar voor hogere tarieven bij de andere categorieën. De tarieven voor de categorieën zijn in de onderstaande tabel vermeld.

TABEL 6.9 TARIEVEN 2018 EN 2019 (IN EURO'S) EN DE PROCENTUELE MUTATIES

Heffing	Begroting 2018	Begroting 2019	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	70,71	84,28	19,2%
Watersysteemheffing gebouwd ¹⁶	0,0541%	0,0452%	- 16,5%
Watersysteemheffing ongebouwd (overig)	83,47	90,91	8,9%
Watersysteemheffing ongebouwd (wegen)	125,21	181,82	45,2%
Watersysteemheffing natuurterreinen	8,07	9,50	17,7%
Zuiveringsheffing	58,00	58,00	0,0%
Verontreinigingsheffing	58,00	58,00	0,0%

¹⁶ Het tarief gebouwd wordt niet uitgedrukt in euro's, maar in procenten van de vastgestelde WOZ- waarde.

Lastendruk

De gemiddelde lastenontwikkeling van het waterschap voor de ingezetenen en ingelanden is inzichtelijk te maken door de ontwikkelingen in beeld te brengen van een gemiddeld gezin, een gemiddeld agrarisch bedrijf, een gemiddeld industrieel bedrijf, een natuurbeheerorganisatie en een woningcorporatie. Voor de vergelijkbaarheid met het voorgaande jaar zijn ook deze cijfers weergegeven. De lastenprofielen zijn ten opzichte van het vorige jaar geactualiseerd.

TABEL 6.10 LASTENDRUK HUISHOUDENS IN 2018 EN 2019 (IN EURO'S) EN DE PROCENTUELE MUTATIES

	Begroting 2018	Begroting 2019	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	70,71	84,28	+ 19,2%
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	174,00	174,00	+ 0,0%
Totaal niet huiseigenaren	244,71	258,28	+ 5,5%
Bij eigen woning met een waarde van € 200.000 resp. € 214.000	108,20	96,73	- 10,6%
Totaal huiseigenaren	352,91	355,01	+ 0,6%

TABEL 6.11 LASTENDRUK AGRARISCHE BEDRIJVEN IN 2018 EN 2019 (IN EURO'S) EN DE PROCENTUELE MUTATIES

	Begroting 2018	Begroting 2019	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	70,71	84,28	+ 19,2%
4 zuiverings- / vervuilingseenheden	232,00	232,00	+ 0,0%
Bij eigen woning en opstallen met waarde van € 600.000 resp. € 642.000	324,60	290,18	- 10,6%
Oppervlakte 70 ha ongebouwd	5.842,90	6.363,70	+ 8,9%
Totaal	6.470,21	6.970,16	+ 7,7%

TABEL 6.12 LASTENDRUK INDUSTRIËLE BEDRIJVEN IN 2018 EN 2019 (IN EURO'S) EN DE PROCENTUELE MUTATIES

	Begroting 2018	Begroting 2019	Mutatie
100 zuiverings / vervuilingseenheden	5.800,00	5.800,00	+ 0,0%
Gebouw met waarde van € 2.000.000 resp. € 2.140.000	1.082,00	967,28	-10,6%
Totaal	6.882,00	6.767,28	- 1,7%

TABEL 6.13 LASTENDRUK NATUURBEHEERDERS IN 2018 EN 2019 (IN EURO'S) EN DE PROCENTUELE MUTATIES

	Begroting 2018	Begroting 2019	Mutatie
per ha natuur	8,07	9,50	+ 17,7%
Totaal	8,07	9,50	+17,7%

TABEL 6.14 LASTENDRUK WONINGCORPORATIES IN 2018 EN 2019 (IN EURO'S) EN DE PROCENTUELE MUTATIES

	Begroting 2018	Begroting 2019	Mutatie
Per huurwoning met een WOZ-waarde van € 150.000 resp. 160.500	81,15	72,55	- 10,6%
Totaal	81,15	72,55	- 10,6%

6.7. WEERSTANDSVERMOGEN

Het weerstandsvermogen zegt iets over de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om bedrijfsrisico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen is als volgt te berekenen:

TABEL 6.15 WEERSTANDSCAPACITEIT EN -VERMOGEN 2019 (BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

Omschrijving	Weerstand capaciteit
Benodigde weerstandscapaciteit¹⁷ (a)	13,1
<i>Weerstandscapaciteit structureel</i>	
Post onvoorzien	0,1
<i>Weerstandscapaciteit incidenteel</i>	
Risicoreserve	13,1
Algemene reserve	5,4
Beschikbare weerstandscapaciteit (b)	18,6
Weerstandsvermogen (b / a)	1,4

In de paragraaf Weerstandsvermogen in de begroting, het jaarverslag en de Bestuursrapportage wordt gerapporteerd over significante wijzigingen die zich hebben voorgedaan sinds de meest recente organisatiebrede risicoanalyse. Daarnaast wordt gerapporteerd over bestuurlijk relevante risico's, welke het beleid van het waterschap kunnen raken. In de Bestuursrapportage zijn de onderstaande risico's opgenomen die nog actueel zijn en waarvan de omvang relatief groot is.

Energiebelasting

Met de Belastingdienst loopt al langere tijd een discussie over de correcte toepassing van de zogenaamde complexbepaling bij energiebelasting. Bij toepassen van deze complexbepaling kunnen meerdere aansluitingen op elektriciteit als één worden gezien, waardoor wij als afnemer

¹⁷ De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een risicoanalyse. Uit de in het jaar 2016 gehouden risico-inventarisatie, welke op 25 oktober 2016 ter kennisname aan de Algemene Vergadering is gepresenteerd, bleek dat de omvang van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) € 13,1 miljoen bedraagt met een zekerheid van 99%.

gunstiger door de verschillende schijven van de energiebelasting lopen. Waterschap Zuiderzeeland heeft voor de zuiveringstaak de complexbepaling goed toegepast. Bij de bemalingstaak is dat nog de vraag. De Belastingdienst doet nog onderzoek of het waterschap dit in voorgaande jaren correct heeft toegepast. Indien het eindresultaat voor het waterschap negatief uitvalt, kan dit leiden tot een aanzienlijke naheffing. Vanaf 2015 past het waterschap geen complexbepaling meer toe bij aansluitingen t.b.v. de bemalingstaak. Bij aansluitingen voor de zuiveringstaak overigens wel. De aanvraag hiervoor heeft het waterschap aan het begin van het jaar gedaan zonder standpunt in te nemen of het dat in het verleden correct heeft toegepast.

Schadeclaims

In de bestuursrapportage is opgenomen dat de omvang van het financieel risico van de schadedossiers € 1,3 miljoen bedraagt. Tussen het opstellen van de bestuursrapportage en de jaarrekening zijn hierin geen significantie wijzigingen opgetreden.

Tariefdifferentiatie wegen

In december 2017 heeft het Gerechtshof Arnhem - Leeuwarden onze belastingorganisatie GBLT in het ongelijk gesteld in een zaak die aanhangig was gemaakt door de provincie Flevoland. Punt van dispuut was over welk deel van de wegen tariefdifferentiatie kan worden toegepast. GBLT baseert zich op het standpunt dat dit moet worden toegepast op de weg inclusief alle hieraan dienstbare oppervlaktes, zoals wegbermen. Volgens de provincie Flevoland kan slechts op het verharde oppervlak differentiatie worden toegepast. Het Gerechtshof Arnhem - Leeuwarden is meegegaan in het standpunt van de provincie Flevoland. GBLT is in cassatie gegaan tegen deze uitspraak. Het financiële risico bedraagt voor de afgelopen jaren ca. € 0,1 miljoen.

Aanslagoplegging buitendijks water / arrest Waddenzee

De Hoge Raad heeft onlangs uitspraak gedaan in een zaak tussen Natuurmonumenten en Wetterskip Fryslân. Punt van geschil was de aanslagoplegging voor de watersysteemheffing van (delen van) de Waddenzee. De Hoge Raad heeft aangegeven dat het waterbeheer van de Waddenzee op grond van de Waterwet en het Waterbesluit is toegewezen aan Rijkswaterstaat. De Hoge Raad concludeert daarom dat er geen beheertaak bij Wetterskip Fryslân ligt en dus ook geen mogelijkheid om waterschapbelasting op te leggen. Onderzocht moet worden wat de betekenis is van deze uitspraak voor andere waterschappen. Het financiële risico voor de toekomstige jaren bedraagt ca. € 1,3 miljoen per jaar.

Drontermeerdijk

Het dijkversterkingsproject Drontermeerdijk maakt deel uit van het gebiedsproject IJsseldelta Zuid fase 2. In september 2016 heeft de Algemene Vergadering ingestemd met de hoofdlijnen van de bestuursovereenkomst voor de planuitwerkingsfase van dit project. De plannen worden nu uitgewerkt. Bij de uitwerking komen aandachtspunten en risico's naar voren, die zo goed mogelijk worden beheerd. In de bestuursovereenkomst ligt de afspraak vast dat het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (het Rijk) de enige financier van het project is met daarbij een taakstellend budget. Het project is qua aard en financiële omvang een groot project wat aandacht vraagt in de sturing en beheersing.

6.8. FINANCIERING

De financieringsparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staat beheersing van het renterisico centraal.

Rentevisie

De tarieven in de geld- en kapitaalmarkt bevinden zich op een historisch laag niveau. Het inschatten van deze tarieven is lastig. Het rentepercentage van nieuw af te sluiten langlopende geldleningen is begroot op 2,5% voor het jaar 2019 en 3,0% voor de daarop volgende jaren. Voor de korte rente is rekening gehouden met een percentage van 0,1%.

Schatkistbankieren

Eind 2013 is de Regeling Schatkistbankieren van kracht geworden in het kader waarvan de decentrale overheden hun overtollige middelen, boven een bepaalde drempel, dienen af te storten bij het ministerie van Financiën. Het toetsen of de regeling op de juiste wijze wordt uitgevoerd vindt plaats op kwartaalbasis.

TABEL 6.16 BEREKENING DREMPEL SCHATKISTBANKIEREN 2019 (BEDRAGEN X € 1.000.000)

1.	Begrotingsomvang	77,9
2.	Percentage drempel	0,75%
3.	Drempel schatkistbankieren (1 x 2)	0,58

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel het waterschap kort mag financieren als percentage van de begroting. De totale netto vlottende schuld mag maximaal 23% van het totaal van de lasten van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar zijn. Bij een bruto begrotingstotaal van ruim € 77,9 miljoen bedraagt de kasgeldlimiet € 17,9 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

TABEL 6.17 RENTERISICONORM (BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

		Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
(1)	Renteherzieningen	-	-	-	-
(2)	Aflossingen	6,6	4,6	4,3	3,1
(3)	Renterisico (1 + 2)	6,6	4,6	4,3	3,1
(4a)	Bruto begrotingstotaal	77,9			
(4b)	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%			
(4)	Renterisiconorm (4a * 4b)	23,4			
(4)	Renterisiconorm	23,4			
(3)	Renterisico	- 6,6			
(5a)	Ruimte onder renterisiconorm (4 - 3)	16,8			

Financieringsbehoefte

Uitgaande van de investeringen zoals opgenomen in de investeringsplanning 2019-2022 en de bestaande leningenportefeuille wordt voor het jaar 2019 uitgegaan van een financieringsbehoefte voor nieuwe langlopende leningen van € 8,5 miljoen. In 2019 zal ook een deel van de te verstrekken achtergestelde geldlening aan Windpark Hanze worden gestort. De financieringsbehoefte die hiervoor nodig is, is reeds in 2018 afgedekt middels het afsluiten van een lening met uitgestelde storting.

6.9. VERBONDEN PARTIJEN

Waterschap Zuiderzeeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen.

De verbonden partij voert beleid voor het waterschap uit dat het waterschap ook zelf zou kunnen uitvoeren. Om deze reden is het van belang de ontwikkelingen weer te geven in deze paragraaf verbonden partijen. Uiteraard blijft Waterschap Zuiderzeeland beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen.

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de NWB bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Eind 2015 is de kredietstatus van de NWB verhoogd door S&P, waardoor de bank nu weer als AAA-bank wordt beschouwd. Waterschap Zuiderzeeland is in het bezit van 68 van de 58.989 aandelen, hetgeen neerkomt op 0,11% van het totale aandelenkapitaal. De leningenportefeuille van Waterschap Zuiderzeeland bestaat voor een zeer groot deel uit leningen die bij de NWB zijn afgesloten.

Unie van Waterschappen (UvW)

De UvW behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De UvW treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG). Dijkgraaf H. Klavers is lid van het bestuur van de Unie van Waterschappen.

GR Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)

De heffing en inning van de waterschapsbelastingen liggen in handen van GBLT. Door op het gebied van de inning van belastingen samen te werken met anderen, worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. In deze gemeenschappelijke regeling nemen vijf waterschappen en zes gemeenten deel. Heemraad C.A.A.A. Maenhout is namens het waterschap lid van het algemeen bestuur van GBLT.

Gemeenschappelijke Regeling Aqualysis

Aqualysis verricht als waterlaboratorium het hydrobiologisch, bacteriologisch en chemisch onderzoekswerk voor vijf waterschappen. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten, is controle op naleving van vergunningen mogelijk, alsmede het beheersen en het beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater. Het laboratorium heeft de gronden en het bedrijfsgebouw naast zijn huidige locatie aangekocht om in 2017 / 2018 te gaan verbouwen en alle activiteiten vanaf één locatie uit te voeren. Het bestuur van Aqualysis bestaat uit vijf bestuursleden; elk bestuurslid vertegenwoordigt een deelnemend waterschap. Heemraad A.J.M. Schelwald - van der Kley is namens het waterschap voorzitter van de GR Aqualysis.

GR Het Flevolands Archief

Het Flevolands Archief is de nieuwe naam van het gedeelte van het archief dat in het verleden was ondergebracht bij Nieuw Land Erfgoedcentrum. Het Flevolands Archief is samenwerkingspartner voor diverse overheidsorganen. Dit zijn het Rijk, de provincie Flevoland, de gemeenten Dronten, Lelystad, Urk, Zeewolde en Waterschap Zuiderzeeland. Het archief verzamelt ook particuliere archieven. Het waterschap voldoet met deze samenwerking aan de archiefverplichting voor

overheidsorganisaties. Namens het waterschap is heemraad C.A.A.A. Maenhout lid van het Algemeen Bestuur.

Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis

In de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH) werken de waterschappen samen op het gebied van ICT. In 2017 is de eerder ingezette wijziging van de gemeenschappelijke regeling verder bestendigd. HWH vervult een meer duidelijker rol als regisseur, beheerder en uitvoerder van de samenwerking tussen de deelnemende waterschappen. Namens het waterschap is heemraad C.A.A.A. Maenhout lid van het Algemeen Bestuur.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. De kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch en sociaalwetenschappelijk gebied. De STOWA draagt bij aan kennisvergroting van het waterschap over het waterbeheer. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap. Heemraad A.J.M. Schelwald - van der Kley is bestuurslid in het bestuur van de stichting.

Windpark Hanze B.V.

Sinds het najaar 2018 is Waterschap Zuiderzeeland aandeelhouder in Windpark Hanze B.V. Windpark Hanze B.V. heeft als doel om een windmolenpark te realiseren en te exploiteren in de gemeente Dronten. De deelname van Waterschap Zuiderzeeland heeft tot doel om de verduurzamingsdoelstellingen van het waterschap op het gebied van energie te realiseren. Namens het waterschap is heemraad A.H.R. Leijten vertegenwoordiger in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

6.10. EMU-SALDO

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS. Sturing op het EMU-saldo is van belang in verband met de Wet HOF.

De Unie van Waterschappen, het IPO en de VNG hebben op 23 mei 2018 met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden in de periode 2019 tot en met 2022. Deze ruimte bedraagt 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP), waar deze ruimte over 2017 en 2018 nog 0,3% BBP bedroeg. Inmiddels is deze ruimte ook onderverdeeld: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen.

De ruimte voor de waterschappen van 0,05% BBP leidt met de meeste recente raming van het BBP voor 2019 tot een maximaal EMU-tekort van € 405,9 miljoen in dat jaar. Dit bedrag is met de vastgestelde verdeelsleutel van de 'geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar' (2018 dus) verdeeld over de waterschappen. Het maximale EMU-tekort, de zogenaamde (indicatieve) referentiewaarde, komt voor Waterschap Zuiderzeeland voor het jaar 2019 uit op € 10,8 miljoen.

Berekening

Hieronder treft u de tabel aan waarin de berekening van het EMU-saldo voor Waterschap Zuiderzeeland is weergegeven.

TABEL 6.18 EMU SALDO (BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

	Begroting 2019	Begroting 2020
1 EMU-exploitatiesaldo	- 0,3	- 1,1
2 Invloed investeringen		
– netto investeringsuitgaven	- 11,0	- 12,5
+ afschrijvingen	+ 9,8	+ 9,9
3 Invloed voorzieningen		
+ toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	+ 0,8	+ 1,2
– betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	- 0,8	- 1,2
4 Invloed reserves		
– betalingen rechtstreeks uit reserves	- 0,2	0,0
EMU-saldo	- 1,7	- 3,6

BEGROTING NAAR KOSTENSOORT, BBP BELEIDSVELDEN EN KOSTENDRAGERS



7. Exploitatiebegroting naar kostensoort

TABEL 7.1 EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENSOORT (ALLE BEDRAGEN IN DUIZENDEN EURO'S)

	Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	<i>Lasten</i>			
4.1	Rente en afschrijvingen	11.528	12.802	12.558
4.2	Personeelslasten	24.837	24.660	25.680
4.3	Goederen en diensten van derden	35.843	38.158	37.966
4.4	Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien	2.626	1.989	1.695
	Totaal lasten	74.834	77.609	77.899
	<i>Baten</i>			
8.1	Financiële baten	649	600	600
8.2	Personeelsbaten	159	-	-
8.3	Goederen en diensten aan derden	1.641	1.481	1.362
8.4	Bijdragen van derden	2.043	1.607	1.372
8.5	Waterschapsbelastingen	70.521	72.356	74.245
8.6	Interne verrekeningen	304	-	-
	Totaal baten	75.318	76.044	77.579
	Exploitatieresultaat	484	- 1.565	- 320
9.1	Inzet bestemmingsreserves	359	-	-
9.2	Inzet tariefegalisatie reserve	- 960	1.565	320
	Te verdelen resultaat	- 117	-	-

8. Exploitatiebegroting naar BBP beleidsveld

TABEL 8.1 EXPLOITATIEBEGROTING NAAR BBP BELEIDSVELD (ALLE BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

	Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
BV1	Planvorming	3,4	4,1	3,2
BV2	Aanleg en onderhoud waterkeringen	8,6	8,9	8,8
BV3	Inrichting en onderhoud watersystemen	24,8	25,9	26,6
BV4	Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	22,1	23,0	23,2
BV5	Regulering	3,1	4,3	4,4
BV6	Heffing en invordering	4,3	3,6	3,6
BV7	Bestuur en communicatie	3,4	4,1	4,8
	Netto lasten	69,7	73,9	74,6
BO	Belastingopbrengsten	70,5	72,3	74,3
ER	Inzet tarief egalisatiereserve	- 0,9	1,6	0,3
	Te verdelen resultaat	- 0,1	-	-

9. Exploitatiebegroting naar kostendrager

TABEL 9.1 EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENDRAGER (ALLE BEDRAGEN IN MILJOENEN EURO'S)

	Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
	<i>Netto lasten</i>			
TK1	Watersysteembeheer	42,9	45,0	45,5
TK2	Zuiveringsbeheer	26,7	28,8	29,0
OVZ	Onvoorzien	0,1	0,1	0,1
	Totaal lasten	69,7	73,9	74,6
	<i>Belastingen</i>			
TK1	Watersysteembeheer	42,2	43,8	45,4
TK2	Zuiveringsbeheer	28,3	28,5	28,9
	Totaal baten	70,5	72,3	74,3
	Exploitatieresultaat	0,8	- 1,6	- 0,3
ER	Inzet tarief egalisatiereserve	- 0,9	1,6	0,3
	Te verdelen resultaat	- 0,1	-	-